

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛНІНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕОПІЛСЬКОГО

Кафедра економіки і торгівлі

На правах рукопису

Каласів Богдан Богданович

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ТА
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО
КУРОРТУ-БІЗНЕСУ

Спеціальність 05. Економіка

Освітньо-професійна програма

«Економіка довкілля і природних ресурсів»

Робота на здобуття освітнього рівня «Магістр»

Науковий керівник:

ЛЯШЕНКО ОКСАНА

МИКОЛАЇВНА

доктор економічних наук,

професор

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри економіки і торгівлі від _____

2025 р.

завідувач кафедри

_____ проф. Палочка О.М.

ЛУЦЬК – 2025

УДК

АНОТАЦІЯ

Капаєв Б.В. Магістерська робота на тему: «Шляхи покращення рекреаційно-туристичного та фінансово-економічного потенціалу гірськолижного курорту-бізнесу». Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк. 2025.

В роботі досліджено Туристично-рекреаційні послуги та їх сутність і структуру. Характеризовано специфіку регулюючих процесів туристично-рекреаційних комплексів гірськолижних курортів Карпатського регіону та основні конкурентні переваги гірськолижного комплексу «Буковел» та динаміка туристичних потоків. Запропоновано шляхи вдосконалення регулювання туристично-рекреаційної діяльності в частині розширення видів туристично-рекреаційних послуг на гірськолижному курорті, а також вдосконалення державного, нормативно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів Карпатського регіону.

Ключові слова: рекреація, туризм, комплекс, фінансовий потенціал, економічний потенціал, гірськолижний курорт, туристичний бізнес.

ANNOTATION

The paper examines tourism and recreational services, their essence and structure. It characterises the specifics of regulatory processes in tourism and recreational complexes of ski resorts in the Carpathian region, the main competitive advantages of the Bukovel ski complex, and the dynamics of tourist flows. Ways to improve the regulation of tourism and recreation activities in terms of expanding the types of tourism and recreation services at the ski resort, as well as improving the state, regulatory and legal regulation of tourism and recreation activities at ski resorts in the Carpathian region, are proposed.

Keywords: recreation, tourism, complex, financial potential, economic potential, ski resort, tourism business.

© Капаєв Б.В., 2025

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1 Туристично-рекреаційні послуги їх сутність та структура.....	6
1.2 Специфіка регулюючих процесів туристично-рекреаційних комплексів.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРОРТІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	20
2.1 Загальна характеристика гірськолижних курортів Карпатського регіону.....	20
2.2 Основні конкурентні переваги гірськолижного комплексу «Буковель» та типологія туристичних потоків.....	30
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ГІРСЬКОЛИЖНОМУ КУРОРТІ.....	39
3.1 Розширення видів туристично-рекреаційних послуг на гірськолижному курорті.....	39
3.2 Вдосконалення державного, нормативно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів Карпатського регіону.....	50
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

На сьогодні, туристична сфера є осередком збагачення як регіону та країни загалом. За оцінками вітчизняних експертів, туристично-рекреаційний бізнес набирає в Україні своїх обертів та є домінуючим видом підприємництва в більшості регіонів країни. В Україні туристично-рекреаційна індустрія перебуває на стадії самостійного становлення як відокремлена галузь економіки. Станом на 1 січня 2022 року країну відвідало близько 17,8 мільйона іноземних громадян. Послуги з виїзного туризму було надано 15,8 млн. громадян. Обсяг в'їзного туризму зріс на 134,4 % порівняно з минулим роком.

Актуальність роботи. Значної популяризації для внутрішніх та зовнішніх туристів набувають гірськолижні курорти Карпатського регіону. Свідченням цього є значні інвестиційні вкладення в інфраструктуру, в підвищення організації туристично-рекреаційного туризму, в удосконалення туристично-рекреаційних послуг, в штучну організацію кліматичних змін. Окрім того, щороку на гірськолижних курортах кількість відпочиваючих сягає близько 18 тис. туристів. Тому проблема регулювання туристично-рекреаційної діяльності на гірськолижних курортах Карпатського регіону на прикладі «Буковелів» дозволить проаналізувати наявні діючі методи та високремити теоретичні та практичні шляхи його вдосконалення.

Об'єктом дослідження є гірськолижні курорти Карпатського регіону.

Предметом дослідження є розвиток туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів на метові підвищення ефективності регулювання його туристично-рекреаційних послуг та проведення оцінки конкурентоспроможності основних гірськолижних курортів Карпатського регіону.

Метою роботи є регулюючі процеси туристично-рекреаційних видів діяльності гірськолижних курортів Карпатського регіону, визначення ефективних видів удосконалення туристично-рекреаційних послуг туризму щодо зимового відпочинку з метою зростаючої тенденції туристичного попиту в регіоні та проведення оцінки конкурентоспроможності найбільших гірськолижних курортів.

Згідно мети роботи знайшли відображення наступні завдання :

- визначення теоретичних підходів до туристично-рекреаційних послуг;
- узагальнення методів управління туристично-рекреаційної діяльності;
- проведення аналізу діяльності гірськолижного курорту Буковель;
- визначення перспективно нових видів туристично-рекреаційних послуг гірськолижного курорту «Буковель»;
- проведення аналізу конкурентних переваг гірськолижних курортів

Наукова новизна роботи полягає в систематизації нормативних та виконавчих методів регулювання туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів Карпатського регіону та узагальнення конкурентних переваг комплексу «Буковель» та вдосконалення перспективних видів його діяльності.

Практичне значення отриманих результатів можна застосовувати при розробці регіональних програм стратегічного розвитку Карпатського регіону та при стратегічному плануванні фірм які впроваджують туристично-рекреаційну діяльність, при впровадженні регіональної політики регулювання туристичним підприємництвом.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Туристично-рекреаційні послуги: сутність та структура

Туристичний бізнес входить до складу найбільш експортних видів діяльності, поступаючи за нафтодобувній та газодобувній промисловості. До позитивних аспектів туризму варто віднести:

- 1) ефективність, яка проявляється в тому, що туризм дозволяє підвищити рівень зайнятості та збільшити надходження в місцеві, обласні та державні бюджети;
- 2) міжнародне визнання, яке полягає у розвитку та популяризації туристично-рекреаційного продукту не лише в межах країни, а й на світових теренах;
- 3) комплексність, що зосереджується в особливостях дотичності та зв'язності об'єднання обслуговуючих галузей у сфері туризму: будівельної, торгівельної, аграрної, промислової та ін.;

Окрім того, туристично-рекреаційна діяльність має суттєве соціальне значення, підвищуючи рівень свідченості людей та посилюючи стабілізацію стосунків між країнами та регіонами.

Вихідним елементом туристично-рекреаційної діяльності є туристична послуга, під якою розуміється певний набір вгамування бажань туриста у виробництві, реалізації, проживання туристично-рекреаційних об'єктів. Корисний ефект обслуговування туристично-рекреаційних послуг здійснюється під тиском цінності та культури споживача, його світогляд, рівня готелів, ресторанів, транспортних засобів, які використовуються в процесі обслуговування. Туристично-рекреаційним послугам притаманні такі особливості:

- 1) нематеріальність, що полягає в неможливості її побачити та відчутися в фізичному, етичному, інтелектуальному та духовному, кожному ефекті;

2) єдність виробництва та споживання. Зосереджується в тому, що процес надання та отримування туристичної послуги збігається на відміну від матеріального товару, в якому виробництво та споживання не збігаються а ні в просторі а ні в часі.

3) тимчасовість туристичної послуги. Полягає в її швидкоплинності, через закінчення життєвого циклу на відміну від матеріального товару, де відчутний зовнішній вигляд свідчить про етап збереження.

Туристично-рекреаційні послуги поділяються на основні та додаткові. До основних послуг варто віднести:

- транспортування;
- розміщення;
- харчування;
- допоміжні послуги включають наступні види діяльності: екскурсійна діяльність, страхова діяльність, перекладацька діяльність, трансфертна діяльність, прокатна діяльність, обслуговування і т. д..

Окрім нематеріальних послуг, споживачеві (туристу) можуть бути надані специфічні товари чи додаткові матеріальні послуги. Сформований комплекс з основних та додаткових послуг для споживача називається туром.

На стадії розвитку сфери туризму існує чимала кількість підприємств, які надають туристичні послуги. Серед них варто виділити: туроператора (організатора туру); конрагентів (виконавців деяких окремих послуг туру); турагента (роздрібного продавця); туриста (фізичну особу, яка купує туристичні послуги).

Кожен з окреслених суб'єктів виконує свої обов'язки.

Туроператор. Ць суб'єктом підприємницької діяльності який комбінує туристичні маршрути, визначає їх функціонування, популяризує, частково впливає на ціноутворення та реалізацію туристичної продукції. Як звичай є юридичною або фізичною особою яка здійснює діяльність на підставі ліцензії. До основних завдань туроператора відносять: з'ясування бажань потенційних туристів, щодо турів та туристичних маршрутів; прокладання маршрутних схем та програм подальшого обслуговування туристів; співпраця з постачальниками послуг;

вартісне визначення розрахунку ціни туру; реалізація туристично-рекреаційних послуг; інформаційний супровід забезпечення турів; забезпечення важливим необхідним спорядженням туриста; пошук та налагодження комунікацій щодо маршруту подорожей (гиди, перекладачі, інструктори та екскурсоводи); здійснення контролю над якістю, безпекою та отримання корисного ефекту туристично-рекреаційної послуги.

За специфікою діяльності на ринку туристично-рекреаційних послуг виділяють такі типи туроператорів: 1) оператор масового ринку; 2) оператор сегментного ринку; 3) оператор внутрішнього ринку; 4) оператор зовнішнього ринку.

Турагент. Є ключовою ланкою в туристично-рекреаційній діяльності. Через нього реалізовується більшість туристично-рекреаційних послуг та здійснюються посередницька та проєктницька діяльність потенційних споживачів. По своїй суті турагент є роздрібним продавцем чужих туристично-рекреаційних послуг, виконуючи функції надання інформаційних послуг та збуту туристично-рекреаційних послуг, отримуючи нагороду за посередницьку діяльність [7].

Турист. Являє собою фізичну особу, яка зацікавлена в певних видах туристично-рекреаційних послуг, будучи їхнім споживачем. На попит туриста впливає ряд факторів: 1) його купівельна спроможність, 2) обізнаність з специфікою та соціально-економічним ефектом туристично-рекреаційної послуги, 3) ступінь довіри туроператорам.

Специфіка туристично-рекреаційних послуг проявляється в тому, що споживач лише тимчасово бере участь у певному процесі не маючи права на володіння туристично-рекреаційною послугою. Однак туристично-рекреаційним послугам притаманні позитивні зовнішні ефекти, які проявляються в мультиплікаційному ефекті який багатогранно впливає на розвиток національної економіки, а саме: зростання державних доходів від податків туристів, збільшення іноземної валюти і т. д.. Хоча варто відмітити і суттєві негативні наслідки, які проявляються в можливих екологічних катастрофах: забруднення води, земельних ресурсів та деструктивних змін клімату. Для туристично-рекреаційних послуг є притаманною певна комплексність під якою розуміється системність набору супутніх послуг, на

приклад з діловими, торговими та іншими видами діяльності. На основі цього прийнято розрізняти два види турів : інклюзив-тур та пекідж-тур. Інклюзив-тур є комплексною системою необхідного набору послуг транспорту, харчування, розширення екскурсійного та іншого виду сервісного обслуговування. Пекідж-тур окрім традиційного обслуговування пропонує додаткові супутні послуги спортивно-оздоровчого, культурно-розважального та освітньо-просвітницького характеру. Варто вказати, що під впливом туристичного попиту та певного рівня конкуренції відбувається зміцнення інклюзивного та пекідж-турів, що проявляється в гібридності наданих послуг та прагненні конкурентного виживання, агресивного ціноутворення між туристичним фірмами. Тому серед видів туризму виділяють наступні :

1. За критерієм масштабовості:

- Внутрішній. Включає в себе міграційні потоки туристів в межах національного ринку країни. Особливістю даного виду є те, що турист використовує національну грошову одиницю та національну мову спілкування. Цей вид туризму є легко організованим та охоплює значну частку усіх туристичних поїздок – близько 90 %.

- Зовнішній. Охоплює переміщення туристів за межі країни постійного проживання. Є складно організованим оскільки обумовлене дотримання певних формальностей : підготовки закордонних паспортів, віз, дозволів, дотримання митних процедур, зміна валюти та подолання мовних бар'єрів.

- Національний. Складається з в'їзного та вийзного туризму об'єднуючи оздоровчі, пізнавальні та спортивні поїздки.

2. За метою поїздки:

- Оздоровчий. Носить індивідуальний та особистий характер, який найбільш серед існуючих видів туризму характеризується рекреаційною специфікою місця оздоровлення. За звичай є тривалішим аніж інші види туризму.

- Пізнавальний. Включає в себе подорожі з метою ознайомлення з місцевістю, розширенням кругозору та інтелектуального звідосприйняття.

Професійно-діловий. Включає подорожі з метою вирішення ділових цілей. Активно поєднує компліментарність туристичних послуг (транспортних, проживальних, харчових, екскурсійних та інформаційних послуг в межах даного виду) є особливі вимоги до інфраструктурного забезпечення подорожі, а саме наявність бізнес та конгрес-центрів та інших необхідних засобів комунікації. На відміну від оздоровчого відпочинку не є типовим видом туристично-рекреаційних послуг.

- Релігійний. Користується попитом у населення з метою вгамування своїх морально-релігійних цілей. Включає паломництво; піші відвідування святих місць; пізнавальні поїздки (ознайомлення з релігійно-культурними спадщинами); наукові поїздки (симпозіуми та конференції різних дослідників по питанню релігії та інших традиційних світоглядних орієнтирів).

3. За джерелом фінансування:

- Соціальний. Це подорожі, які фінансуються з державного або іншого бюджету. Метою якого є некомерційна діяльність, а дотримання соціального балансу людей з низькими доходами. На жаль, на сьогодні частка соціального туризму є мізерною, хоча в колишньому СРСР в межах цього виду туризму здійснювалося майже 80 % усіх внутрішніх поїздок та 50 % міжнародних.

- Комерційний. Здійснюється з метою присутності суб'єктів підприємницької діяльності, фінансується з власних коштів туриста або групи туристів. В даному виді прослідковується взаємовигода між туристом, яка полягає у вгамуванні туристично-рекреаційної потреби та туроператора, яка дозволяє йому отримати прибутки від реалізації своєї діяльності.

4. За кількістю учасників:

- Індивідуальний. Орієнтується на індивідуальне відвідування туриста туристично-рекреаційних ресурсів. На відміну від групового туризму приносить малі прибутки суб'єкту підприємницької діяльності.

- Сімейний. Частиною групового туризму, пов'язаний з реалізацією туристично-рекреаційних потреб членів сім'я.

- Груповий. Включає в себе поїздки кількох людей (групи) за єдиним маршрутом, фіксованою програмою, строками та набором послуг.

5. За тривалістю перебування :

- Короткотривалий. Короткотривалими вважаються подорожі до тижня часу.
- Довготривалий. Довготривалими вважаються подорожі до місяця часу та більше.

6. За способом руху :

- Піший. Пішим вважається туризм, де туристу вдається дістатися місця призначення власним ходом.
- Авіа. Здійснення подорожі через пересування авіаційними засобами руху.
- Морський.
- Залізничний.
- Белотуризм.

Комплексність туристично-рекреаційних послуг здебільшого проявляється в їх класифікації згідно зі статтею 4 Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р., де вказано що туристично-рекреаційні послуги здійснюються в межах цілей, об'єктів та інших видів туристично-рекреаційної діяльності.

Серед факторів які впливають на туристично-рекреаційні послуги варто віднести економічні, соціальні, демографічні, технологічні, зовнішні та просвітницькі.

Економічні. Полягають у зміні структури ринку споживання товарів та послуг між регіонами та країнами, що впливають на формування туристичного ринку України.

Соціальні. Включають зростання доходності та соціального добробуту населення країни, збільшення кількості оплачених відпусток та отримання соціального ефекту від споживання туристично-рекреаційних послуг.

Демографічні. В першу чергу сюди варто віднести динаміку збільшення частки міського населення внаслідок урбанізації та зростання ролі міжнародного туризму. Окрім того вікова зміни структури населення є важливим чинником зростання попиту споживачів на закордонні подорожі.

Технологічні. Внаслідок швидкого розвитку НТП зростає матеріально-технологічна база осередків туризму, що проявляється в інтеграції готельної індустрії, технічного розміщення, масових транспортних перевезень, що дозволяє

розглядати національний туризм як підвид міжнародного ринку туристично-рекреаційних послуг.

Зовнішні. Це постійно діючі, підсилюючі та послаблюючі чинники, спрогнозувати які не є завжди можливо. Стимулююча державна політика, економія трудового часу, збільшення національного багатства та доходів населення, інтеграція засобів транспорту та зв'язку, урбанізація.

Просвітницькі. Потягають у популяризації освіти та культури населення світу та зростання потреби в ознайомленні з іноземними культурними, традиційними та рекреаційними багатствами.

1.2 Специфіка регулюючих процесів туристично-рекреаційних комплексів

Для розвитку економіки національного та регіонального масштабу важливе значення має регулювання туристичної діяльності. На сьогодні, регулювання туризму в Україні забезпечується в межах Закону України про туризм та інших нормативно-правових актів. До основних принципів регулювання туристичної діяльності відносять:

- стимулювання умов для сприяння туристичної діяльності;
- визначення пріоритетних напрямів туристичної діяльності;
- популяризація туристично-рекреаційних послуг в Україні;
- здійсненні підтримки та захисту українських суб'єктів туристичної діяльності (туристів, туроператорів, турагентів та їх об'єднань).

Основною метою регулювання туристичної галузі є забезпечення права громадян на відпочинок, свободу пересування та здійснення подорожі. Держава активно сприяє розвитку туристичного бізнесу: здійснює підтримку в підготовці висококваліфікованих кадрів; ініціює наукові дослідження у сфері туристичної індустрії. Поширює просвітницьку туристично-рекреаційну рекламу, організовує участь суб'єктів туристичної діяльності в різноманітних міжнародних туристичних програмах. Ще однією ціллю державного

регулювання є охорона навколишнього середовища. Підприємництво в даній галузі пов'язане з використанням природних туристично-рекреаційних ресурсів у вигляді земель, водних ресурсів, природних запорідників та курортів. З огляду на те, що природні ресурси знаходяться під власністю держави, при функціонуванні туризму важливими є орендні відносини. Окрім того державна політика управління туризму забезпечує потреби громадян при реалізації подорожей. Результатом туристичної індустрії має бути вирішення економічних проблем держави, а саме: створення нових робочих місць; збільшення доходності держави, регіонів та населення; збереження культурних історичних цінностей, об'єктів туристично-рекреаційного потенціалу та зміцнення міжнародних контактів.

В процесі регулювання між державою та ринком туристичних послуг існують співвідні відносини, які включають: стимулювання підприємництва в галузі туризму; раціональне використання природних ресурсів та охорона навколишнього середовища; охорона життя, здоров'я та захисту прав споживачів туристично-рекреаційних послуг. На ринку туристично-рекреаційних послуг є велика кількість середніх та дрібних фірм, які надають туристам та відпочиваючим різноманітні послуги, з огляду на те, що туризм потребує значних матеріальних та фінансових ресурсів існує практика функціонування туристично-рекреаційних комплексів із залученням іноземного капіталу. Невинайомом є і Карпатський регіон, де близько п'яти туристично-рекреаційних курортів функціонують із залученням іноземного капіталу.

Використання коштів іноземних інвесторів підпадає під державний вплив через податково-фінансові важелі. Створення виїзтково сприятливих умов для інвестиційного залучення у туристичну галузь, надання довгострокових соціальних кредитів, становлення податкових та митних стимулів для туроператорів та турагентів, зменшення податків та зборів, надання суб'єктам туристичної діяльності цільових бюджетних субсидій – це всі аспекти які розширюють спектр туристично-рекреаційних послуг та активізують економічний ріс регіону.

Важливим аспектом при наданні ринкових туристично-рекреаційних послуг має бути захист прав та інтересів споживачів. Це відображається в Законі України «Про захист прав споживачів», де встановлюються права споживача на отримання безпечних послуг, на використання правомірної та об'єктивної інформації та відповідальності постачальника (виконавця) наданих послуг. Також ринок туристично-рекреаційних послуг характеризується специфічністю свого ціноутворення. В цьому, співвідношення попиту та пропозиції впливає на високу еластичність (відхилення) цін на різних сегментах та видах туристично-рекреаційної діяльності.

Специфічність та нерівність туристично-рекреаційних послуг, ймовірність ринкового ризику та значної конкуренції стимулює небезпечу «цілових конфліктів» в різних спектрах туристичної індустрії, де особливе значення займає сезонна диференціація цін. Залежність ціноутворення від вартості та тарифів на товари та послуги дотичних галузей тому регулювання туризму є специфічним оскільки бере за мету регулювання та сприяння конкурентоспроможності природних монополій. Дієвим засобом державного контролю за підприємництвом туристично-рекреаційних послуг гірськолижних курортів є деякі адміністративні норми. Це стосується ліцензування туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів, стандартизація туристично-рекреаційних комплексів Карпат; сертифікація туристично-рекреаційного продукту Карпатського регіону. Загалом на сьогодні регулювання туристично-рекреаційної діяльності Карпатського регіону полягає у наступному:

- 1) розроблення національної концепції туризму зі встановленням умов пріоритету внутрішнього туризму зовнішнім видам туризму, зокрема на внутрішньому ринку мають переважати масові види туризму для внутрішніх резидентів країни та обов'язково враховувати пропозиції послуг культурно-історичного потенціалу;
- 2) стимулювання розвитку туризму на засадах відтворення охорони та раціонального використання природних та культурних ресурсів країни, створення обставин для функціонування адресного туризму пільгових категорій населення як частини соціальної політики;

3) наявності можливостей для узгодженого та злагодженого розвитку численних елементів туристичних секторів;

4) оптиміального поєднання економічних, політичних, екологічних та соціальних вигод від туризму і розподілу в середині регіону мінімізуючи при цьому певні проблеми галузі;

5) сприяття функціонування контролюючих структур у сфері вивчення кон'юнктури ринку, аналізу оцінки розміщення, вибору типу та ступеня розвитку визначених об'єктів, послуг та розширення інфраструктурного обслуговування даної галузі;

6) забезпечення інвестиційної привабливості туристично-рекреаційних об'єктів гірськолижних курортів Карпат.

Інструментами реалізації державних та регіональних політик галузевого розвитку мають стати: державні цільові програми, які можуть розроблятися та бути реалізованими на регіональних та місцевих рівнях. Поряд із адміністративними методами регулювання державна політика застосовує також методи непрямого впливу серед яких:

1) туристична політика, яка регулює, координує туристичну галузь створюючи умови для її функціонування та є комплексною системою правових, культурних, соціально-економічних заходів, які використовуються усіма суб'єктами туристично-рекреаційного ринку;

2) державний механізм управління туристичної сфери, який обумовлює цілі та завдання її розвитку та нагадує систему важелів, інструментів та методів впливу державних, регіональних та місцевих органів влади на діяльність суб'єктів туристично-рекреаційного ринку та їхню здатність їх практичного застосування.

Особливістю туристичного бізнесу полягає в дозичному функціонуванні туристично-рекреаційного продукту, відповідно до галузі транспорту, харчування, розміщення, страхування та візової підтримки. Тому регулювання туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів охоплює значну кількість правових та нормативних документів її функціонування. Зокрема одержання віз регламентується адміністративним законодавством:

46

форма розрахунків за туристично-рекреаційні послуги регламентується валютним законодавством; порядок перетину кордону та митниці регламентується митним законодавством; сертифікація туристичних послуг регламентується нормативними актами держстандарту України. Основні документи нормативно-правового функціонування туристично-рекреаційних гірськолижних курортів України є Конституція України та Цивільний Кодекс України. Органами державної виконавчої влади регулювання туристично-рекреаційної діяльності є 1) Міністерство культури та туризму України (МКТ), 2) Державна служба туризму та курортів (Держтуризмкурортів), яка є урядовим органом державного управління в системі МКТ.

Серед завдань Державної служби туризму та курортів:

- участь в реалізації місцевої державної та регіональної політики туристично-курортної сфери;
- управління туристичної галузі майнових підприємств, установ та організацій що належать до сфери управління МКТ;
- реалізація нормативно - правових аспектів туристично-курортної галузі та надання пропозицій щодо її вдосконалення;
- забезпечення контролюючо-наглядових функцій щодо діяльності суб'єктів туристично-рекреаційного комплексу [12].

Держтуризмкурортів здійснює своє функціонування в залежності від поставлених пріоритетів:

- 1) підготовка проектної нормативно-правової документації розвитку туристично-курортного сектору;
- 2) популяризація заходів по вдосконаленню розвитку ринкових відносин галузі, вдосконалення її інфраструктури, розробка пропозицій дотримання фінансових та економічних норм, системи функціонування суб'єктів туристично-рекреаційної діяльності;
- 3) участь у розробці звітів по виконанню загальнодержавних програм туристично-рекреаційної сфери та забезпечення соціального та економічного залицу туристів.

4) орієнтації напрямки розвитку внутрішніх та міжнародних послуг туризму, реновація матеріально-технічної та туристично-курортної бази;

5) здійснення реалізації міжгалузевої координації туристично-курортної галузі;

6) створення та розвиток системи наукового та інформаційно-популярницького функціонування туристично-рекреаційної сфери;

7) сприяння законам по організації місцевої виконавчої влади щодо локальних та регіональних туристично-курортних галузей;

8) розробка міжнародних договорів з питань туризму, підготовка пропозиції щодо їх укладання та реалізації;

9) посередництво між міжнародними туристичними організаціями та органами іноземних держав у провадженні міжнародних програм по вивченню та аналізу досвіду іноземних держав, інтенсифікації діяльності туристично-курортної галузі;

10) координації та організація реалізації Євроінтеграційних планів в туристично-курортній галузі;

11) надання пропозицій по спрощенню візових документів туристів та комфортності проходження прикордонних та інших видів контролю;

12) з'ясування потреби у фахівцях та надання пропозицій по забезпеченню зайнятості населення в туристично-курортній галузі а також практикування заходів щодо перепідготовки кваліфікації кадрів цієї галузі;

13) розробка ідей щодо зростання платіжів до місцевих, регіональних та держаних бюджетів, з'ясування потенціалу суб'єктів туристичного підприємництва щодо обсягу внутрішнього туристичного продукту на зовнішнього ринку, скріяння умов та ставок оподаткування і валютного регулювання, з'ясування умов реструктуризації туристичних підприємств, демонаполізації галузей та розвитку суверенної продукції;

14) взаємодія у питаннях реалізації державної політики туристично-курортної галузі та суб'єктів підприємницької діяльності з громадськими організаціями.

15) управління об'єктами державної власності які відносяться до повноважень МРТ;

16) надання пропозицій по державній підтримці суб'єктів підприємництва туристично-курортної галузі;

17) здійснення в межах чинного законодавства провізійницької діяльності щодо організації внутрішніх та міжнародних туристично-виставкових заходів, проведення методичних та науково-практичних семінарів галузі;

18) сприяння розвитку інфраструктури туризму зокрема забезпечення мережі міжнародних транспортних коридорів та основних транспортних магістралей;

19) забезпечення умов надання ліцензій туристичним суб'єктам;

20) надання пропозиції по веденню державного реєстру функціонування суб'єктів туристичної діяльності та здійсненню контролю її існування;

21) введення галузевого реєстру суб'єктів туристичної інфраструктури які сертифіковані відповідно до вимог безпеки;

22) здійснення контролю за наданими туристично-рекреаційними послугами;

23) організація обліку туристично-рекреаційних ресурсів країни, забезпечення їх охорони та зваженого раціонального використання;

24) координування діяльності суб'єктів туризму по створенню матеріально-технічної бази, по наданню послуг проживання харчування, транспортного, екскурсійного, торгівельного та спортивного обслуговування туристів;

25) погодження з органами державної статистики галузевої статистичної звітності форми звітної документації та моніторингу і контролю над їх достовірністю;

26) комплексне аналізування та прогнозування розвитку туристично-курортної галузі з проведенням наукових, маркетингових та інших аналітичних досліджень її розвитку;

27) розробка проектів та програм безпечного захисту туристів та регулювання діяльності пошуково-рятувальних служб галузі;

28) участь у розгляді звернень по оголошенню природних територій курортними;

29) надання пропозицій по формуванню та функціонуванню державного кадастру природних територій курортів України та створенню державного кадастру цінувально-природних ресурсів;

30) сприяння інвестиційному клімату туристично-курортної галузі;

31) надання пропозицій на нагородження працівників Держтуризмкурортів Міністерством культури та туризму нагородами та подяками;

32) організація співпраці по наданню інформаційних та правових послуг та методичної допомоги суб'єктам галузі;

33) надання відповідей на звернення громадян по питанням що належать до їх компетенції.

Держтуризмкурортів має право залучати фахівців серед виконавчої влади, підприємств, установ, організацій до розгляду питань що належать до їх компетенції; моніторити та контролювати всебічне вдосконалення галузі, отримувати у встановленому порядку необхідну для виконання та покладену на них інформацію від місцевих органів підприємств та організацій; створювати незалежні міжвідомчі робочі групи по питанням туризму, забезпечувати їх проведення та участь у міжнародних туристичних заходах та в Україні.

Під час виконання покладених Держтуризмкурортів завдань відбувається всебічна взаємодія з центральними та місцевими органами виконавчої влади місцевого самоврядування, Держкурортом, об'єднаннями громадянами та міжнародними організаціями. Держтуризмкурортів очолюється головою який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРТІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

2.1 Загальна характеристика гірськолижних курортів Карпатського регіону

Гірськолижні курорти Карпатського регіону є особливим та перспективним різновидом зимового туризму. Територіально вони охоплюють гірську систему шириною 100-110 км. і довжиною 280 км., що простягається з північного заходу на південний схід. Гірські хребти Карпат розділені мальовничими осередками і розміжовані глибокими долинами та перевалами. Абсолютні висоти гірськолижних території коливаються від 600 до 2000 м.. В адміністративному аспекті, українські Карпати є частиною Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської та Тернівецької областей.

На території Карпатського регіону є чимала кількість унікальних, специфічних туристично-рекреаційних ресурсів. В цілому регіон характеризується розвинутою інфраструктурою, туристично-рекреаційних комплексів та зручним географічним положенням.

З врахування транскордонного розташування Карпат відносно інших країн особливу роль відіграє культура, традиції та побут місцевого населення.

Кліматичні умови, рельєфні особливості, розсвинний, тваринний світ в Карпатському регіоні, дозволяє впроваджувати декілька видів зимового туризму. Зимовий туризм триває від 4 до 5 місяців, не дивлячись на те, що традиційним є глобальне потепління, кількість днів для гірськолижного курорту коливається від 115 до 130 щорічно. Вплив на це мають атлантичні та середземні циклоні, які стимулюють інтенсивні опади. Експозиція схилів, сонячна радіація, зниження атмосферного тиску збільшує кількість годин сонячного світла та швидкість вітру.

Хоча не дивлячись на те, що навіть клімат в Карпатах є лікувальним, в регіоні прослідковується багато небезпечних гідрометорологічних явищ, снігових завалів, паводків та ін..

Для розвитку туристично-рекреаційних відпочинків Карпатського регіону виділяють наступні соціально-економічні передумови:

- наявність зручної інфраструктури, тобто протяжність шкільних трас, різноманітність підйомників, туристично-рекреаційних баз, готелів та якісне їх обслуговування. Найбільш привабливими для туристів є місця, які знаходяться близько до транспортних шляхів сполучення;
- колоритність існуючих традицій, норм та побуту населення Карпат;
- адміністративно-територіальний розподіл туристично-рекреаційних відпочинкових зон

Селище Славське, яке знаходиться на території Сколівського району Львівської області є одним з найстаріших гірськолижних курортів із зручною інфраструктурою та високим рівнем відвідуваності (щороку близько 140 тис. туристів). В селищі функціонує 16 підйомників та є всі умови для комфортного відпочинку. Особливе місце серед курортів Івано-Франківської області займає туристично-рекреаційний комплекс «Буковель», розташований в с. м. т. Паланиця. По кількості відвідувань туристів займає перше місце. Цей курорт має достатню туристично-рекреаційну інфраструктуру, використовує інноваційні методи популяризації туристичного продукту та інвестиційної привабливості.

На території комплексу функціонує 20 підйомників, освітлення трас із можливістю вечірнього катання, окрім того використовуються снігові гармати для того, щоб туристи могли кататися за будь-яких погодних умов.

Наступним гірськолижний курортом Карпатського регіону є Драгобрат, це найвища гірськолижна база України, що розміщена на висоті 1400 м над рівнем моря. Сталий сніговий покрив урочища триває з листопада до травня. Окрім того близько 10 кілометрів різноманітних (навальних та екстремальних) міжнародних гірських трас знаходиться на цьому курорті.

Не можливо не згадати про Боржавську гірську долину з особливо розвиненою інфраструктурою в с. Пилипець у підніжжя вершини Великий Верх. Відносно новим вважається гірськолижний курорт «Мигове» та «Сонячна долина», що знаходяться в Чортківській області. «Мигове» знаходиться на висоті 500 м над рівнем моря. За рахунок компактного розташування і природних

умовам сніг тут випадає дуже рідко і зберігається майже до квітня місяця. Особливою цікавленістю в туристів є траса довжиною близько 900 метрів з перепадом висот у 250 метрів. У Верхній частині траси є значне розпушення ґрунту, що є можливим зробити довгий спуск, але наразі з врахуванням технічних умов він постійно закритий.

«Сонячна долина» є частиною величезного рекреаційного комплексу який розташований в мальовничому лісі на 50 гектарах. На території ліжного курорту є 6 трас, 2 бутельних витяги та 1 криселівня, а також 2 мультиліфти. Ці підйомники є абсолютно новими, траси мають характер середньопалогих, що дозволяє відчувати себе комфортно туристам з недостатнім досвідом. Окрім готельної мережі можна поселитися також в котеджах. Серед закладів харчування є ресторани, кафе, піцерії. Влітку курортний сезон стає популярним завдяки озеру та невеличким альтанкам в лісі.

Наступним осередком інтенсивного розвитку туризму є гірськолижний комплекс Краща, який розміщений у Великоберезлянському районі Закарпаття в селі Вишково. Наразі тут функціонує 7 підйомників та найдовша гірськолижна траса Українських Карпат загальною протяжністю 3 кілометра. Довжина всіх трас сягає 8 км.. Недалеко від комплексу «Краща» діє і інший гірськолижний комплекс «Полонина Руна» Перечинського району Закарпаття.

В високий сезон вартість двомісного номера в межах готелів туристичного комплексу складає близько 2500 грн. за добу. В той же час вартість двомісного номера в приватних готелях смт. Ворохта, м. Яремче не перевищує як правило 1000 грн.. Вартість нічліжної бази в межах гірськолижних комплексів Полонини «Драгобрат», «Боржавські полонини» в 2-3 рази вище. Це стосується і закладів харчування. Розвиток туристичного комплексу «Буковель», сприяє збільшенню доходів населення, розвитку регіону в цілому. Разом з тим, місцеве населення також дуже часто змушене купувати окремі групи товарів по завищеним цінам [17].

Значна концентрація лижних трас, готельних комплексів на невеличкій території сприяє розвитку туристичної інфраструктури в межах комплексу в цілому. На базі гірськолижного комплексу працює централізована школа

інструкторів лижного туризму, які навчає катання на лижах, сноубордах, надає кваліфіковану допомогу потерпілим. В той час як в інших туристичних центрах існують тільки самостійні інструктори, що подають поодинокі послуги навчання. Тут існує свій медичний центр, централізовані пункти прокату туристичного спорядження. Варто відзначити, що в межах всіх гірськолижних центрів Українських Карпат можна взяти на прокат лижі чи сноуборд. Проте асортимент туристичного спорядження що здається на прокат на Буковелі значно більший. Тут можна брати на прокат і лижний одяг, аксесуари. Крім того, якість спорядження що надається на прокат на Буковелі є вищою, ніж в інших гірськолижних центрах, оскільки тільки тут існують спеціалізовані майстерні для оновлення спортивного інвентарю (нанесення парафіну, окантовка лиж та ін.).

Ще однією з переваг гірськолижного комплексу Буковель є проведення видовищних заходів, фестивалів і особливо різноманітність доплаткових послуг. Жоден з аналогічних курортів України не має катків для катання на конзних чумах, спеціально обладнаних велосипедів для швидкісного спуску з гори (даунхілу), літнього басейну для купання, штучного озера «Молодість», скалодрому, великого парку квадроциклів та ін. На гірськолижному курорті обладнано чимало відкритих парковок та сучасна закрита багатопверхова парковка, що забезпечує стоянку близько 700 автомобілів. На території комплексу діє спеціальний розважальний клуб «Букка», що має боулінг-клуб, дискотеку, паб, більярдний зал, зал дитячих ігрових автоматів. Також в 2014 році тут відкритий дитячий табір "Артек-Карпати" зараз - це три табори. В "Озерному" на березі озера діти сплять в наметах, навчаються спортивне орієнтування і виживання на природі. Котеджі в самому центрі курорту - це табір "Лісовий", де влаштована творча Мекка карпатського "Артека" з різними майстер-класами. Табір "Гірський" облаштований в п'ятизірковому готелі на схилі гори, де діти вивчають англійську мову.

Чи не найважливішою перевагою гірськолижного комплексу вважає кількість нічліжної бази та її місткість. Загалом на безпосередній території комплексу та в межах 1-кілометрової зони можна розмістити на нічліг близько

15 тисяч відпочиваючих. Безпосередньо на території гірськолижного комплексу розташовані готелі «Буковель»***, «Shelter»***, «VIP-резиденція», «Тавель» «Ipic», «Radisson Blu».

Таблиця 2.1

Готельні комплекси гірськолижного комплексу «Буковель»

Основні види послуг	«Буковель»	«Shelter»	«VIP-резиденція»	«Тавель»	«Ipic»	«Radisson Blu»
основна підтримка	—	—	—	—	—	—
оплата картками	—	—	—	—	—	—
готівковий та безготівковий спосіб оплати	—	—	—	—	—	—
організація екскурсій	—	—	—	—	—	—
організація активного відпочинку	—	—	—	—	—	—
розкаранний пункт ІПІ	—	—	—	—	—	—
спирядження	—	—	—	—	—	—
дитяча площадка	—	—	—	—	—	—
хіміч.чистка	—	—	—	—	—	—
фітнес-центр	—	—	—	—	—	—
SPA-центр	—	—	—	—	—	—
трансфер	—	—	—	—	—	—
паркінг	—	—	—	—	—	—
ресторан, кафе	—	—	—	—	—	—
бар	—	—	—	—	—	—
басейн	—	—	—	—	—	—
сауна	—	—	—	—	—	—
баня	—	—	—	—	—	—
ресідка	—	—	—	—	—	—
масаж	—	—	—	—	—	—
Wi-Fi	—	—	—	—	—	—
магазин	—	—	—	—	—	—
мангал	—	—	—	—	—	—
караоке	—	—	—	—	—	—
більярд	—	—	—	—	—	—
кашаний зал	—	—	—	—	—	—
загальна місткість номерів (осіб)	750	120	80	45	16	450

Наявність потужного гірськолижного комплексу з розвинутою інфраструктурою спонукало будівництво у безпосередній близькості до комплексу низки готелів. Загалом у 5 кілометровій зоні на сучасному етапі розміщено близько 70 готелів, що відрізняються різноманітними видами послуг, величезного номерного фонду. Здебільшого це невеликі приватні готелі-агресадоби. До таких належать: «Едельвейс», «AVS», «Синиця», «Велка» «Dream's House», «Австрійська Галязина», «Гуцуля», «Лапландія», «Ла

Кресуну», «Історія» «Ведмежий двір», «Круча», «Skiland» «House», «Буковель Ski», «Zima Snow Ski & Spa», «Викрута», «Під горою», «У Василяни» «Вілла Мілена», «Патковський», «Мелена Поляна», «Фієста», «Синя Гора», «Ніколетта», «Торба», «Урожай Вишня», «Royal Village Resort», «У Романа», «Гірський Прутець», «Краса Поляна», «Легенда Карпат», «Корона», «Мілі та Джон», «Юліта» та інші. Місткість таких готелів коливається від 12 осіб у таких готелях як «Історія» до достатньо великих за кількістю номерного фонду готелів: «Shulcs» (100 осіб), «Magia Karpat» (105 осіб), «Sky-hotel» (90 осіб).

Перевагою дрібних готелів та приватних агросадиб, що розташовані на певній віддалі від гірськолижного центру є помірковані ціни, індивідуальний підхід до кожного клієнта, асортимент послуг що змінюється під бажання клієнта (проживання з повним пансіоном, харчування, напівпансіоном, індивідуальні екскурсії, подорожі). Приватні агросадиби за комфортабельністю часто не поступаються крупним готелям. Багато із них збудовані в автентичному стилі, з натуральної деревини, мають внутрішні саузи, бані, обкладані камінням, забезпечують доступ до Інтернет та кабельного телебачення.

Окремі агросадиби починають впроваджувати можливість безготівкового розрахунку, систему On-line бронювання номерів. Власники агросадиб регіону намагаються також пройти сертифікацію агросадиб, яку проводить «Асоціація сільського зеленого туризму України».

Готель «Буковель***» складається із затишних дерев'яних двоповерхових котеджів, що розташовані в центрі курорту. Тут наявні номери різних категорій від двомісних стандартів до розкішних Шале, площею до 250 метрів квадратних.

«Sheker» розташований у самому центрі ГК «Буковель» біля нижніх станцій канатних № 2 та 2R та багатьох сервісних закладів. Поруч на відстані 10-100 метрів, витяги, траскатні пункти гірськолижного спорядження, лижна школа, аптечний кіоск, магазин "Sport&Fun" і сувенірні крамниці. У будівлі готелю знаходиться кафе «Buri.L» де можна смачно поїсти. Номерний фонд готелю «Sheker» *** складають 22 комфортабельні затишні номери. У кожному з них є сейф для безпечного зберігання цінних речей; LCD-телевізор, холодильник із міні-баром.

«VIP-резиденція» – це новий апарт-готель у ТК «Буковель», який включає 21 апартамент класу «люкс» площею від 52 до 86 м². Чотирьохповерхова будівля готелю розташована в центрі ТК «Буковель», у нижній житловій зоні.

На першому поверсі знаходиться затишний ресторан «Lucky Bull», у якому можна скуштувати надзвичайно смачні страви європейської кухні і цікаво провести вечір у розслаблюючій, невимушеній атмосфері. Апартаментам у «VIP-резиденції» притаманні просторість, сучасне функціональне планування, фешенебельний ремонт та модне оздоблення. Та головна їх особливість полягає у наявності в кожному номері кухонної зони, обладнаної всім необхідним для приготування їжі (електроплита, мікрохвильова піч, холодильник, електричний чайник). Гостей «VIP-резиденції» також гратиме неймовірно красивий вид на курорт, який відкривається крізь величезні панорамні вікна [18].

«Тавель» знаходиться неподалік від схилу №7 – однієї з найкращих зон відпочинку комплексу, що додає додаткові зручності для наших відвідувачів. Номерний фонд готелю – це 15 двомісних номерів категорії напівлюкс та 6 номерів категорії люкс, кожен з яких обладнано LCD- телевізором, Wi-Fi Інтернет, телефоном, холодильником з міні-баром та іншими предметами необхідними для комфортного відпочинку. Діє гнучка система знижок на проживання.

Готель «Iris», знаходиться на території ТК «Буковель», поруч із витягом №5. Класичний дизайн інтер'єру та екстер'єру виконаний в альпійському стилі, безпосередня близькість до витягів. До номерного фонду готелю входять: 2 - двомісні напівлюкси, 3 - двомісні напівлюкси покращеного типу, 2 – апартаменти.

Готель Radisson Blu 4 зірки є ідеальним місцем як для сім'яного, так і для бізнесного дозвілля. Лижний та спа-курорт пропонує гостям 252 просторі кімнати в альпійському стилі, включаючи декілька «люкс» категорій, з безкоштовним доступом до мережі Інтернет. Гастрономічний відпочинок представлений 2 ресторанами італійської та європейської кухні та 4 барами. Завдяки конференц-залам площею 1400 м² готель є ідеальним місцем для проведення ділових

зусиль, вечірок та інших заходів до 450 осіб. Спа-центр (2000 м²) пропонує найбільший вибір спа-процедур. У вартість проживання входить відвідування 2 басейнів, саун, калдаріума, тренажерної зали. Маленькі гості зможуть цікаво проводити час в ігровому центрі. Radisson Blu пропонує безпосередній доступ до гірських схилів та знаходиться біля витягу №7.

Аналізуючи конкурентні переваги турпродукту гірськолижного комплексу «Буковель», варто відзначити, що якщо за споживчими характеристиками та конкурентоспроможністю, цей курорт безперечно є лідером серед гірськолижних центрів України, то в плані іміджу регіону за окремими показниками він дедалі поступається.

Загалом соціально-економічна ситуація в межах окремих територій Українських Карпат мало чим відрізняється. Гірськолижний комплекс «Буковель» відрізняється більш сприятливим інвестиційним кліматом, депо кращою внутрішньою інфраструктурою, але менш сприятливим транспортно-географічним положенням ніж смт. Славське чи «Боржавські колонини».

Найбільш вдалим є розташування смт. Славське, яке вигідно розташоване відносно основних залізничних та автомобільних шляхів сполучення. Через населений пункт проходять залізничні шляхи що сполучають Україну з країнами Центральної, Західної Європи. Крім того смт. Славське розташоване за 100 км від найбільшого міста Західної України – Львова. Львів є «ворітними» України з Західну Європу, має найбільший аеропорт на заході нашої держави та виступає відомим історико-культурним центром. Це дає гірськолижному комплексу Славська ряд конкурентних переваг.

«Боржавські колонини» - ряд гірськолижних комплексів сформованих біля підніжжя Боржавського гірського хребта мають також депо краще транспортно-географічне положення. Сюди ввійшли касампобудівні населені пункти міжгірського району Закарпаття: Пилипів, Подобовець, Ізк.

Територія розташована за 20 км від міжнародної траси сполучення Київ – Чоп та за 15 кілометрів від основних залізничних шляхів сполучення. Тут існують кращі можливості щодо залучення туристів з Угорщини, Чехії, Словаччини, Румунії. Із тому сприяє колоритний етнічний склад Закарпаття.

29
наявність високої частки етнічних меншин (представників різних народів) у національному складі України.

За умов вдалого використання транспортно-географічного положення та підвищенні якості доріг, гірськолижний комплекс «Боржавські полонини» може вдало поєднувати розвиток зимових видів відпочинку з іншими видами відпочинку, наприклад історико-культурним туризмом. Звідси можливо організовувати одноденні екскурсії замками Закарпаття, до термальних джерел Берегово. В безпосередній близькості знаходяться і природні мінеральні джерела (с.Сойми, Місгірський район). Багате Закарпаття і на пам'ятки архітектури, зокрема на старовинні дерев'яні церкви (с.Ізки, с.Негрівець, с.Кемочава).

Гірськолижний комплекс «Буковеля» чорно поступається попереднім конкурентам, щодо транспортно-географічного положення. Він знаходиться майже за 100 кілометрів від невеликого обласного центру - Івано-Франківськ. Залізничне сполучення в регіоні має місцеве значення. Між м. Львів і м. Рахів один раз в день ходить єдиний пасажирський поїзд, а якість залізничних послуг не відповідає міжнародним стандартам. Через низьку якість, особливо другорядних шляхів сполучення, територія має не надто сприятливі умови доїзду.

Наявність майданчиків для вертольотів розрахована тільки для туристів, і ніяк не забезпечує потреби широких верств населення. Управління гірськолижного курорту мало на меті створити додатковий під'їзд на територію «Буковеля», однак запропонований в'їзд повинен був проходити через територію Національного природного парку «Боргани», що суперечить його природоохоронному режиму. Тому запропонований проект був відхилений екологічною службою парку та Міністерством з питань охорони навколишнього середовища.

Щодо відстані до історико-культурних центрів, то позитивним є розташування гірськолижного центру в безпосередній близькості (близько 20 км) до туристичного центру м. Яремче.

Місто Яремче є популярним туристичним центром в Українських Карпатах з сформованою туристичною інфраструктурою. Воно доповнює туристичні

26

можливості Буковеля. Тут є значна кількість власних туристичних баз, притулків, функціонують музеї. Відпочиваючі гірськолижного курорту здійснюють екскурсійні поїздки в туристичний центр м. Яремче. У міського боку наявність гірськолижного комплексу поблизу міста, створить також додаткові можливості для розвитку його туристичної інфраструктури.

Найменш доступним в туристичному відношенні є гірськолижний комплекс полонини Драгобрат. Сюди можливо доїхати тільки автомобілем з підвищеною прохідністю. Разом з тим наявність ізольованого, розташованого високо в горах гірськолижного комплексу приваблює туристів, що надають перевагу катанню в малонаведених місцях.

За контрастністю ландшафтів, унікальністю природних територій, наявністю природних збережених ділянок гірськолижні комплекси «Драгобрат» та «Боржавські полонини» займають вищі рейтингові місця. Варто відзначити, що розвиток потужного гірськолижного комплексу в останні роки, спричинив і погіршення екологічної ситуації в регіоні.

Під гірськолижні траси було вирублено велику площу лісових масивів, проведено зміну русла річки, відбулися зміни рельєфу території. Велике скупчення легкових автомобілів в рік зимового сезону, негативно впливає на атмосферне повітря території, спричиняє велику кількість викидів автотранспорту. Розбудова гірськолижного курорту «Буковель» потребує збалансованого підходу щодо розвитку території та збереження екологічного середовища.

На сучасному етапі існує ряд нових інвестиційних проєктів, при реалізації яких «Буковель» може втрати деякі конкурентні переваги. Особливий вплив на конкурентні позиції може бути реалізація проєкту «Гірський курорт «Петрос», де планується збудувати 21 підйомник та обладнати гірськолижні траси загальною протяжністю 79 км.

Тому основним завданням гірськолижного комплексу «Буковель» є формування власної ринкової ніші та ідентичності в умовах ще недостатньо сформованої конкуренції.

2.2. Основні конкурентні переваги гірськолижного комплексу Буковель та динаміка туристичних потоків

Для з'ясування ефективності функціонування найбільшого гірськолижного курорту Карпатського регіону варто використати аналіз його конкурентних переваг який відобразатиметься в побудованій моделі конкурентоспроможності серед найбільших гірськолижних комплексів Карпат.

Для проведення аналізу ми використовуватимемо ряд факторів які впливають на конкурентність туристично-рекреаційних послуг гірськолижного комплексу «Буковель».

Таблиця 2.2

Фактори впливу на конкурентоспроможності найбільших гірськолижних комплексів Карпатського регіону

Споживчі фактори	Економічні фактори	Фактори між розвитку регіону
1. Наявність спеціалізованої бази та закладів харчування для різної категорії туристів. 2. Ціна на туристично-рекреаційні послуги. 3. Протяжність та якість лижних трас, кількість підйомників. 4. Наявність адаптованих трас для екстремального спуску та фрі-райду. 5. Якість стислого сніжного покриву. 6. Імовірність штучного створення снігового покриву. 7. Існування школи інструкторів для навчання їзди на лижах та сноубордах. 8. Існування прокатного бюро лижної спорядження. 9. Проведення вчовищних заходів. 10. Інфраструктурне розгалуження території(парковки, розважальні заклади, банківське та страхове медичне. обслуговування) 11. Податкові туристичні послуги.	1. Інформативність в соц. мережах про турпродукт району. 2. Підготовка висококваліфікованих кадрів для сфери лижного туризму, закладів готельного обслуговування, spa-центрів тощо. 3. Якість спеціалізованої інфраструктури гірськолижного туризму. 4. Якість нічліжної бази. 5. Об'єм нічліжної бази доіснуючого попиту. 6. Цінова політика на туристично-рекреаційні послуги в порівнянні до ціни на інші курорти.	1. Стан соціально-економічного розвитку регіону. 2. Наявність культурно історичних об'єктів регіону. 3. Ландшафтні особливості. 4. Близькість до розташування транспортних магістралей. 5. Екологічна ситуація. 6. Криміногенна ситуація.

Отже, використовуючи фактори конкурентоспроможності, можемо використати метод експертної оцінки (за 100 бальною шкалою, оцінюючи кожний гірськолижний комплекс від 0 до 100 балів). Сумарні результати оцінювання зображені у вигляді гістограми на Рис. 2.1.

Рис. 2.1. Модель конкурентоспроможності найбільших гірськолижних комплексів Українських Карпат

Дана гістограма показує рід конкурентних переваг серед найбільших гірськолижних курортів Карпат. Зрозуміло, що суттєві переваги має гірськолижний комплекс «Буковель». Загальна протяжність трас гірськолижного призначення в межах території складає близько 50 км.. Середня протяжність траси охоплює близько 880 м. Максимальне перевищення висот в межах території має 400 м.. Для більшості трасних трас є характерним обладнання сніговими гарматами [8].

Невідмінно від інших гірськолижних курортів «Буковель» має свою власну систему забезпечення сніговим покривом, який використовує сучасну техніку. Отже, за кількістю гірськолижних трас та їх протяжністю «Буковель» є безперечним лідером. Окрім того тут існує найкраща система освітлення і для нічного катання. Також варто відмітити, що для гірськолижників екстремалів, які полюбують фрі-райт та інші екстремальні види спусків в горах, наявні не оброблені сніговою технікою схили. Водночас це правило при катанні на «Боржавських полонинах» та гірськолижному комплексі «Драгобрат» існують окремі траси довшої протяжності з різкими перепадами висот, які особливо популярні серед екстремалів. Висота вершини (Драгобрату) сягає 1880 м., а в районі «Боржавської полонини» понад 1700 м., ще на 500 м. вище ніж в Буковелі [4].

Порівнюючи тривалість сніжного покриву, варто відмітити, що вона найдовшою в Драгобраті. Як правило наявний сніговий покрив, а отже і тривалість сезону є найвищою. Водночас розвинута туристична інфраструктура, попит теж є важливим фактором цінової стратегії. Найбільший рівень цін на туристично-рекреаційні послуги зареєстровано в комплексі «Буковель», що на жаль притуплює туристичний попит. Частина туристів шукає нічліжну базу поза межами комплексу на відстані 15-20 км. [19].

Клімат території як сукупність певних погодних станів у її межах є унікальним видом відновного природного ресурсу рекреаційного значення. Кліматичні умови визначають ландшафтно-кліматичну комфортність природних районів. Вона є важливою передумовою розвитку різних видів рекреації та туризму. Врахування кліматичних умов у рекреаційно-туристичній діяльності

обов'язково умовою її успішного розвитку. Самопочуття, фізичний стан рекреанта безпосередньо залежать від погодних умов. Саме вони створюють відчуття кліматичної комфортності впродовж тривалості рекреаційного періоду.

Умови проживання та господарювання в горах суттєво відрізняються від річкових певною екстремальністю із причин специфіки гірського клімату (зокрема особливих мікрокліматичних умов), розвитком природних процесів і явищ невластивих для рівнин – не завжди передбачуваних і вчасно прогнозованих, значною повторюваністю небезпечних гідрометеорологічних ситуацій, що призводить до катастрофічних наслідків із значних матеріальних і моральних збитків. Тому населення гірських районів Карпатських областей згідно з рішенням Верховної Ради України має особливий статус гірських жителів [13].

Визначальним чинником існування та успішності реалізації рекреаційно-туристичного продукту в системі гірськолижних курортів, крім інфраструктури сполучення та трудових ресурсів, організації центрів спортивного масового й рекреаційного туризму, є кліматичні умови. За мікрокліматичними показниками як привабливі виділяють умови закритих і напівзакритих гірських котловин Ворохтянської, Косівецької, Ірмечанської, Полянської, Сліпятинської, Путильської тощо. Понад цим, або ж і в межах котловин, суттєвим чинником, що створює додаткові комфортні умови погоди, є експозиція (для лижних спусків біллії-закливого і рівнінна експозиція, оскільки тут довше затримується сніговий покрив) та кути нахилу схилів.

Холодним прийнято вважати період із листопада по березень. Досить характерна для листопада погода з переходом температур через 0°C складає 31 %. Поступово до кінця місяця збільшується повторюваність таких класів погод, які характеризують зимову погоду (рис.2.2).

У грудні найбільш широко представлений клас помірно морозної погоди. Помірно морозна погода без вітру складає 24 %, вітром – 10,8 %, тобто разом 34,8 %. Порівняно з листопадом збільшується повторюваність дуже морозної погоди. Однак характерною залишається погода із заморозками і віллами (відповідно 17 % і 19,4 %). В один із найбільших холодних років зимові класи погоди склали в групі 80 %. У найбільш теплі роки – лише 2 % [18].

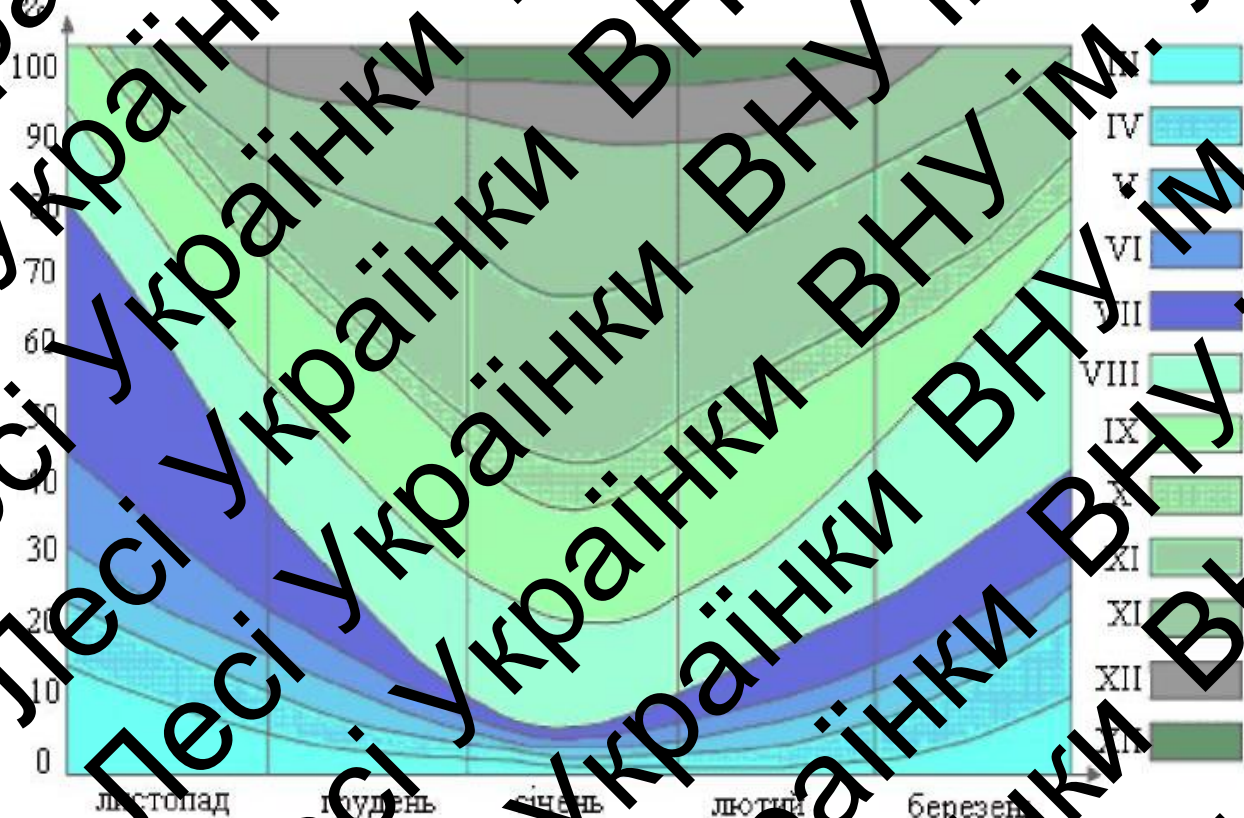

Рис. 2.2. Графік структури клімату в погодах (холодна пора року) для гірськолижного комплексу «Буковель»

Зима на досліджуваній території м'яка, але січень є найхолоднішим місяцем, тому закономірно, що зимові класи погоди повторюються в 62 % випадків, із зимових класів найбільш чітко виражений клас помірно морозної погоди – він складає 24,7 % без снігу і 21,5 % із снігом. Дуже морозна погода має меншу повторюваність (11 %). Слід відзначити, що бувають роки, коли дуже морозна погода складає досить високий процент повторюваності. Відзначимо, що зниження середньодобової температури повітря до -10°C і нижче належить до несприятливих явищ природи. Довготривале збереження таких температур, особливо в поєднанні з іншими несприятливими метеорологічними явищами, негативно впливає на роботу комунального господарства і транспорту, потребує теплішого одягу, заважає займатися фізкультурою і спортом, робить дискомфортним перебування на відкритому повітрі.

У лютому в цілому зимові класи погоди продовжують визначати погоду. Щільна повторюваність класів погоди, характерних для теплої пори року збільшується, порівняно із січнем складає 10 %. Зростає також і повторюваність перехідного періоду.

У березні порівняно із зимовими місяцями чітко простежується збільшення повторюваності безхмарної погоди, яку відносять до погод теплої пори року, повторюваність її в середньому складає 8 %, в окремі роки повторюваність безхмарної погоди в березні досягає третини всіх днів.

Найбільш характерними для березня є погоди перехідного періоду – з відлигами і заморозками.

Таким чином, у період із листопада по березень у цілому більшу повторюваність мають класи погод перехідного періоду, зрідка в період відлиг формуються погоди, характерні для теплої пори року. Власне холодні погоди (X, XI, XII класи) переважають тільки в центральні зимові місяці (але й тут погоди перехідного періоду разом із погодами теплої пори року складають більш як половину). Це створює у цілому сприятливі умови для перебування відпочиваючих на відкритому повітрі. А погоди з відлигою заважають розвитку зимових видів спорту. За даними метеостанції території гірськолижного комплексу та метеостанції міста Яремче, визначаємо періоди з комфортними природними умовами (рис. 2.3).

Таким чином, найбільш комфортним періодом розвитку зимових видів відпочинку є початок грудня та перша декада березня включно. Субкомфортний період включає другу половину листопада та другу половину березня. Наявність снігових гармат на схилах гірськолижних трас, дозволяє інколи утримати сніговий покрив до початку травня.

Відповідно до комфортності умов, формується і туристичний попит території. На дію природних чинників накладаються і деякі соціально-демографічні чинники (ріст попиту у період зимових свят, літніх відпусток, напередодні жіночого свята 8 березня, тощо). Таким чином в межах гірськолижного курорту «Буковель» виділяють:

- літній сезон (з 19 березня по 8 грудня);

- низький сезон №1 (8 – 20 грудня, 10 березня – 18 березня);
- низький сезон №2 (20 – 28 грудня);
- передсвятковий та післясвятковий сезони (28 – 31 грудня, 20 січня, 24 лютого – 8 березня);
- святковий сезон (31 грудня – 7 січня);
- високий сезон (20 січня – 24 лютого).

Рис. 2.3. Оціночна таблиця визначення комфортності погоди в гірськолижному курорті «Буковель» для проведення зимових видів рекреації

Відповідно до сезонів відбувається і формування цінової політики готелів, агросадиб, тощо. Крім того в будні дні попит як правило є меншим через трудову зайнятість населення, в той час як на вихідні дні (п'ятниця, неділя) попит зростає. Коливання цінової політики на прикладі номерів різної категорії готелю «Буковель»*** продемонстровано на рисунку 2.3, 2.4 та в таблиці 2.3.

Рис. 2.4. Динаміка вартості проживання у залежності від сезону та святкових днів

Вартість проживання в номерах різної категорії готелю «Буковель» в залежності від сезону та святкових і вихідних днів

Тип номера	Низький сезон		Сезон відпусток	Пік сезону		Літній сезон	
	Нд.-Чт.	Пт.-Сб.		Нд.-Пт.	Пт.-Сб.	Нд.-Чт.	Пт.-Сб.
Економ	498	588	590	1170	1330	85	936
Двохмісний	622	734	3240	2390	2790	953	1125
полудокс (Dbl)	1090	1286	4570	3500	3900	1454	1716
Люкс Superior	2124	2506	14100	5400	6350	4535	5351
Шале							

*(за даними bukovel.net.ua)

Наведені на рисунку та в таблиці дані свідчать про наявність значних розходжень у отриманні прибутків готелем на протязі року. Так в низький сезон зимового періоду вартість проживання у двомісних економ у 2 рази нижча, ніж проживання у літній сезон і у 3 разів нижча, в порівнянні з періодом новорічних свят. Щодо номерів класу люкс, вартість змінюється у 1,5 та 4 рази. Дещо менших коливань зазнають ціни на проживання у дорогих апарт-готелях, Шале. Незважаючи на значну різницю у ціні в залежності від сезонів, кількість туристів що прибуває у період низьких цін низького сезону, як правило більш як у 7 разів є нижчою в порівнянні з зимовими святами, коли на курорт прибуває до 10 тисяч осіб та більше. Виключення становить хіба що період літніх відпусток, коли попит на туристичні послуги депо зростає. В період літніх відпусток на гірськолижний курорт часто приїжджають туристичні групи з одноденним екскурсійним візитом або ж для відпочинку на озері «Молодість» [31].

Проблеми сезонності на гірськолижному курорті «Буковель» призводять до значних диспропорцій в отриманні доходів на протязі року, вимагають проводити гнучку кадрову політику в залежності від сезону, виступають причиною надмірного росту ціни в зимовий період.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ГІРСЬКОЛИЖНОМУ КУРОРТІ «БУКОВЕЛЬ»

3.1 Розширення мережі туристично-рекреаційних послуг на туристичному курорті «Буковель»

Для визначення потреб туристів на курорті «Буковель» у міжсезонні чати було проведено опитування туристів, що відпочивали там навесні.

Матеріали для аналізу отримано з опитування, що відбулося у квітні 2017 року. Для опитування було використано розроблені анкети, у яких респонденти надавали певні дані (вік, статі, наявність дітей). Також респонденти визначали важливість певних послуг курорту Буковель.

Головна частина анкети - це оцінка респондентами різних аспектів відпочинку на Буковелі. Головні характеристики та елементи курортів, які часто використовують у наукових працях, ми згрупували у кілька наборів, важливість кожного з цих респонденти оцінювали за п'ятибальною шкалою. У цій шкалі бал 1 означає «зовсім не важливо», а 5 – «дуже важливо». Загалом назви цих десяти наборів такі: 1) природа; 2) можливості подорожей по околицях місцевості; 3) водний басейн поблизу; 4) можливість для занять спортом; 5) комфортне проживання; 6) послуги оздоровлення; 7) спеціальні пропозиції курорту; 8) розважальна інфраструктура курорту; 9) культурні події на курорті; 10) відпочинок у типовій традиційній оселі, що відповідає місцевому національному колориту [18].

Опитуано 106 респондентів віком 16 - 68 років. Вибірку визначено та сформовано за квотним принципом. Вона відображає головні демографічні характеристики контингенту, що відпочиває на курорті «Буковель». Описову статистику для даних наведено в таблиці 3.1.

З табл. 4, бачимо, що найважливішим аспектом для опитаних є природа та природні атракції (відповідні зміни мають велике середнє арифметичне та низьке стандартне відхилення, тобто багато респондентів оцінюють їх як важливі). Можли-

також побачити, що спеціальні пропозиції є порівняно неважливі майже для всіх респондентів. Вони не є пріоритетом при виборі курорту.

Таблиця 3.1
Статистика змінних для аналізу груп споживачів курорту «Буковель» у міжсезоння «Буковель» для відпочинку у міжсезоння

	Середнє значення	Стандартне відхилення
Середній вік респондентів	32,8	
Оцінка характеристик та елементів курорту:		
1) природа;	4,4	0,68
2) можливість подорожей по околицях місцевості;	3,7	1,50
3) водний басейн поблизу;	3,7	1,01
4) можливість для занять спортом;	1,9	1,41
5) комфортне проживання;	3,8	0,97
6) послуги оздоровлення;	3,7	1,00
7) спеціальні пропозиції курорту;	2,1	1,02
8) розважальна інфраструктура курорту;	3,1	1,09
9) культурні події на курорті;	3,2	1,20
10) відпочинок у типовій традиційній оселі, що відповідає місцевому національному колориту.	3,0	1,20

Визначено кореляцію між усіма змінними, закладеними в анкету. Коефіцієнти кореляції дають загальну картину головних зв'язків між характеристиками респондентів та їхніми пріоритетами, а також зв'язків між усіма групами змінних.

Найзначиміша кореляція зафіксована між такими змінними:

- комфортне проживання - послуги з оздоровлення (коефіцієнт кореляції 0,634). Це означає, що для більшості споживачів, для яких важливий комфорт, оздоровчі послуги, які пропонуються, також важливі;

- потреба в комфорті корелює деякою мірою з сімейним станом (коефіцієнт кореляції 0,493). Тому можна припустити, що одружені люди (або сім'ї загалом) більше потребують комфорту;

- культурні події на курорті - вік (коефіцієнт кореляції 0,524). Інтерес до культурних подій зростає з віком. Це можна пояснити тим, що старші люди

проводять більше часу у межах самого курорту, ніж молодтяна надає перевагу подорожам на колишнього місцевість:

- подорожі – наявність водного об'єкту (коефіцієнт кореляції 0,493). Тут простежується досить чіткий зв'язок, оскільки вода є однією з найбільших атракцій;

- зв'язок змінних «відпочинок з родиною» та «відпочинок із друзями» є різко негативним (коефіцієнт кореляції -0,835). Це відображає значну різницю у групах споживачів курорту «Буковель», оскільки вони мають різні пріоритети.

За допомогою кластерного аналізу визначено головні групи споживачів та їх потреби щодо різних аспектів відпочинку на курорті Буковель у міжсезоння.

За результатами анкетування можна припустити, що головні характеристики груп споживачів курорту Буковель полягають у таких аспектах туризму: комфортне проживання (умовно назвемо цю характеристику - комфорт); бажання подорожувати місцевістю (подорожі); наявність водних об'єктів (вода).

Сформовано три головні кластери. Ми можемо умовно назвати їх, відповідно: «подорожі», «комфорт» та «вода» через високі значення відповідних змінних кожному кластеру. Ці три великі кластери також мають внутрішні підгрупи з дещо іншими значеннями трьох головних змінних у всіх об'єктах.

Загальна картина кластерів та підгруп показана в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Кластери і підкластери (групи і підгрупи) споживачів

Подорожі - 52 % (можуть цікавитися або не цікавитися комфортом)		Комфорт - 28% (не зацікавлені у подорожах)		Вода - 20% (як з інтересом, так і без інтересу до подорожей і комфорту)	
38 %	14%	Досить однорідна група. Переважно старші люди або середнього віку з неповнолітніми дітьми, які потребують оздоровчих послуг та комфорту.		12%	8%
Найбільша та найоднорідніша група, люди, зацікавлені у подорожах та комфорті. Переважно старші та сімейний відпочинок.	Люди, що не мають потреби у комфорті. Молодь, не одружені.			Не зацікавлені або мало зацікавлені у подорожах. Більшість - молоді чоловіки або середнього віку. Для них є важливою інфраструктура курорту.	Зацікавлені як у наявності водного простору, так і подорожах.

Отже, можна виокремити досить чіткі групи споживачів (потенційних споживачів) послуг курорту «Буковель» у міжсезоння. Формування таких груп є важливим для розвитку курорту, оскільки в разі орієнтування на певну групу туристів необхідно враховувати всі їх потреби. Це сприятиме ефективнішому плануванню та оптимальному використанню ресурсів місцевості у міжсезоння.

Проблеми нерівномірної завантаженості гірськолижних комплексів на протязі року вимагають пошук альтернативних видів туризму, які забезпечували б більш рівномірний дохід та зайнятість персоналу на протязі всього року. Оскільки для гірськолижного комплексу пік навантаження припадає на короткий зимовий період, постає необхідність в організації видів рекреації та туризму, що мало залежать від сезону, або характерних для теплої пори року.

На сучасному етапі, на гірськолижному курорті функціонує сім SPA-салони: «Оазис» «4 сезони», «Iris», «VEDA CLUB», «Ванька на дровах», «Чани» та «Оздоровчий медичний центр». SPA-салони спеціалізуються, насамперед на оздоровчих процедурах. Серед яких різні види послуг бань та саун (класична, турецька, фінська), тайські масажі, процедури по догляду за обличчям, шкірою, процедури пов'язані з корекцією форми тіла, зменшення ваги, тощо. Перелік основних послуг SPA-салонів представлено у таблиці 3.3

Уже зараз «Буковель» лікує та оздоровлює людей із проблемами опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту та сечовивідних шляхів.

«Оздоровчий медичний центр» укомплектований сучасним медичним та діагностичним обладнанням. Найсучасніша рентгенівська апаратура, УЗД, всі види масажу, мануальна терапія, голцетерапія, бальнеологічне лікування і, звичайно, найкращі фахівці – найбільша гордість ТК «Буковель» [94].

Уже з цього року «Буковель» зможе лікувати та оздоровлювати людей із проблемами опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту та сечовивідних шляхів. Крім того, на курорті кожен бажаючий зможе пройти ряд косметологічних Wellness та SPA-процедур (програми догляду за тілом), які сприятимуть покращенню загального стану організму, зовнішнього вигляду, а ще головне, самопочуття та хорошого настрою.

Послуги SPA - салонів

«4 сезони»	«Оазис»
- комплекс бань (класична, фінська, римська, хамам, сім'я); - індивідуальна (від 10 до 30 осіб з 21.00 до 22.00); - загальна; - джакузі під відкритим небом (до 6-ти осіб); - масажні технології; - більше 20 видів масажу; - антицелюлітні і омологуючі програми; - пілінги та обгортання; - гравелікування; - солярій; - манікюр педикюр; - перукарські послуги.	- турецька лазня (хамам); - турецька і американська spa-програми; - фінська сауна; - джакузі під дахом; - арому з пінною; фіто-сольова; - масажні технології; - більше 20 видів масажу; - мінеральне оздоровлення; - програми для вагітних; - лікувальні програми; - антицелюлітні і омологуючі програми; - пілінги та обгортання; - гравелікування; - косметологія; - депіляція воском; - солярій; - манікюр педикюр; - перукарські послуги.
«Ірі»	«Чай»
- Класична лазня - римська лазня - масажі - догляд за тілом (очищення, ексфолюція) - SPA-програми	- Велика чавунна ємність у формі котла. - Невеликий чан ємністю до 5 чоловік має обсяг близько 1800 літрів. Великий чан, який вміщує до 8 осіб, має обсяг 2300 літрів кристалєво чистої води з букovelського джерела.
«VODA CLUB»	«Баня» над провах»
- сезонний теплий басейн - джакузі - фінська сауна - середземноморська сауна - спортзал з відкритими тренажерами з провідними тренерами країни - дитяча кімната - масажі - обгортання - пілінг - ресторан традиційної талійської кухні.	- ароматерапія - прогрів ніг за допомогою банних віників - ванночка для ніг з морської сіллю - контрастні процедури - білякомната - гаряче мильне березове умивання - медово-соляний скраб з лимоном - процедури зміцнення волосся

*<https://bunovel.com/ru/health/>

Комп'ютерний трапційний стіл («TRITON»). Лікування міжхребцевої кили (грижі) без операційного втручання. Попередження та профілактика захворювань, пов'язаних із захворюваннями хребта. Обладнання, яке дає

можливість на сьогоднішній день лікувати всі захворювання хребта, суглобів, здійснювати реабілітацію та відновлення рухових функцій кінцівок.

Система витяжки «Ciriton» забезпечує витяжку та мобілізацію скелетних тканин і м'язів тіла.

Показання для використання обладнання: вивихи дисків, грижі дисків, дегенеративний артроз дисків; гострі проблеми суглобів; болі нервових закінчень, випадіння дисків; защемлення нервових закінчень; гіпомобільність; болі в суглобах; патологія дисків; реабілітація після компресійних переломів хребта; дитячий сколіоз.

Альфа-капсула – обладнання, яке об'єднує в собі останні досягнення медицини і високих технологій у сфері лікування.

Дане обладнання виконує десять програм: водолікування; детоксикації організму; скуднення; антицелюлітна програма; світлолікування; інфрачервона сауна; обгортання; зняття болю; зняття стресу; сон; медитація.

Гідроколонізація – процедура, яка сприяє детоксикації організму та виведенню шлаків.

Багатофункціональні гідромасажні ванни з використанням під час процедур озону, ефірних масел, морських солей та інших лікувальних речовин для оздоровлення та профілактики різноманітних захворювань.

«LPG M6 KeyModule» – апарат для лікування м'язів та сполучних тканин: відновлення тканин м'язів; лікування фіброзів, набряклості м'язів; відновлення нормальної рухової функції м'язів; позбавлення від целюліту, розтяжок шкіри, варикозних розширень; розрив м'язів перед змаганнями; відновлення після навантаження; покращення самопочуття, насичення м'язів киснем;

Створення «оздоровчо-медичного центру» дозволить залучати та оздоровлення та лікування туристів на протязі всього року та сприятиме розвитку лікувально-оздоровчого туризму на території гірськолижного комплексу [23].

Важливе місце в структурі подієвого туризму займають фестивалі. В останні роки фестивальний туризм в Україні, а саме в Карпатському регіоні

охоплює все бігловий прошарок туристичного руху. Культурно-пізнавальні та розважальні форми стають основою росту туристичних потоків.

Фестивальний туризм є важливою складовою подієвого туризму. Організація фестивального туризму має свої особливості. Цей напрямок в туризмі дозволяє вирішувати багато соціально-економічних проблем, притаманних не тільки туристичній галузі. Фестивалі є потужним стимулятором туристського потоку. Вони залучають додаткову кількість туристів, що в свою чергу сприяє збільшенню валютних надходжень [7].

Такий же метод для приваблення туристів використовує гірськолижний курорт «Буковель», що допомагає вирішити проблему сезонності, приваблюючи туристів у період міжсезоння. Таким чином, заклади на території курорту отримують в «низький сезон» прибуток, інфраструктурні об'єкти не простають – їх експлуатація стає економічно вигідною, а навантаження на туристську інфраструктуру стає рівномірнішим. Також розвиток фестивального туризму сприяє створенню нових додаткових робочих місць і забезпечує зайнятість населення.

Також курорт «Буковель» спеціалізується на активному та оздоровчому відпочинку більша кількість додаткових заходів це спортивні змагання. В високий сезон це горнолижні чемпіонати для дорослих і дітей (Чемпіонат України серед дорослих, Bukovel Kids Cup), сноубордкрос (Z-Games On Snow), фестивалі сніжних скульптур (Казкова країна Буковель). В низький сезон курорт максимально використовує свої природні ресурси та місце розташування. В осени та весною курорт приймає активну участь в організації піших змагань (Bukovel Endurance 55 km Trail), в спортивному орієнтуванні, триатлону (Bukovel ½ Iron Triathlon, Bukovel Olympic Triathlon Cup), рафтинг.

В низький сезони на території курорту проводяться художні виставки які виставка «Мистецький вихід». Такі заходи дають змогу гостям курорту розбавити свій відпочинок а також привабити нових туристів які можуть скористатися послугами великого комплексу.

Ще один вид інвент-туризму який використовує курорт це концерти знаменитостей та тематичні вечірки які організовуються круглий рік.

Не менш важливим перспективним напрямком організації роботи гірськолижного комплексу є розвиток активного туризму в літню пору року. Гірськолижний комплекс має досить унікальне розташування території по відношенню до основних гірських хребтів Карпат. Він розташований на основному вододільному хребті між басейном Прута та Тиси. В безпосередній близькості знаходиться Черногірський хребет з найвищою вершиною Карпат, горою Говерла та друшиї за висотою в Українських Карпатах хребет Свидовець. Гірськолижний курорт Буковель уже втілює ряд заходів щодо розвитку активного відпочинку. Тут функціонує скілодром, екстрим-парк, літній відкритий басейн, популяризується швидкісний спуск з гори на велосипедах, подорожі на квадроциклах, кінні прогулки.

Так з 1 червня 2013 року почав свою роботу Bukovel Bike Park. Туристам запропоновано для катання 46,7 км трас різної складності. Bukovel Bike Park – вело парк на території туристичного комплексу Буковель. Єдиний вело парк на території України об'єднав в собі всі інфраструктурні рішення для любителів спортивного і туристичного вело відпочинку. Щодня працює підйомник з кріпленнями для велосипедів. Різноманітність трас, прокладених в лісах для швидкісного спуску (DOWNHILL).

Траси для їзди по пересіченій місцевості (Cross Country), на яких велосипедисти з достатніми навичками і фізичною підготовкою можуть відчувати на собі важкі підйоми та складні перешкодами спуски.

Прогулянкові маршрути для вело прогулянки з сім'єю, що проходять через карпатські гори, долин, лісові тропи яким можна присвятити цілий день, влаштувати привал або пікнік на оглядових ділянках маршруту. Прокат регулярно оновлюється якісними німецькими велосипедами ТМ «ROBE».

Гірськолижний комплекс пропонує наступні веломаршрути: «Озерний», «Лісовий», «Оглядовий», «Гірбистий», «Пейзажний», «Спортивний». Її більш детальна характеристика наведена в (Додатку Д).

Екстрим-парк (або мотузковий парк) – це система дерев'яних платформ, взаємопов'язаних атракціонів: підвісні лінії перешкод, качалі тарзанки, сход, мости, гігантські, закріплені на висоті 1,5-6 метрів над землею.

47
Подолання такої маси перешкод вимагає винахідливості і уміння переміщатися по висоті, підкорювати підйоми і спуски так, як це роблять альпіністи і скелелаз.

Найперше потрібно визначитися з рівнем складності шляху. Основою для визначення складності перешкод і висоти практичних альпі-парку є наявність досвіду, рівень спортивних умов і навичок, важлива також вікова категорія учасників. Ціни досить демократичні – Існує гнучка система знижок для корпоративних замовлень. Парк працює щоденно з 1 травня до першого жовтня. Вартість атракціону становить 25 грн. для дітей та 50 грн. для дорослих.

«Буковельські гірки» – це абсолютна нова екстремальна розвага для всіх любителів яскравих вражень. Це зіплайн, підвішаний на канатах між деревами, з підйомами, спусками і крутими віражами. Такий атракціон підходить як для дітей, так і для дорослих. Загальна довжина "Roller Coaster zipline" становить понад 500 м. на висоті до 10 м. Вартість залежить від кількості спісків 250-300 грн. [2].

Тролей «Буковель» – це швидкісний спуск на реліку по крутонахиленому тросу. За 100 секунд зможна пролетіти від вершини гори Буковель до центру курорту - на дах паркінгу №2. Крім того, спуск можна зняти на відео або фото за допомогою екшн-камери "Go pro" які можна переглянути після, така зйомка коштує 200 грн. Довжина тролєю становить 1130 метрів з перепадом висоти більш ніж 190 м. Атракціон має 4 лінії, належить до 10-ти найдовших в Європі і є найдовшим в Україні. Вартість одного спуску становить 300 грн. а тандем 500 грн але є обмеження по вазі.

Ще одним напрямком, який популяризується туристичним центром є рафтинг. Важливим є те, що рафтинг проводять здебільшого на Черемоші в весняні місяці (квітень-травень) в період найбільшого сніготанення та водності Карпатських рік. Це дозволяє привернути окрему групу туристів-екстремалів в період коли літній сезон уже завершений, а період літнього відпочинку ще не наступив.

Рафтинг на Черемоші - екстремальний та безпечний вид активності відпочинку у Карпатах. Впродовж сплавів туристи неодноразово долають найскладніші пороги Чорного Черемошу, опановують влучання на катамарані та рафті, навчаються правильно долати водні перешкоди.

В високу воду рівень стрімко щесється бурливим потоком, піністі хвилі накривають заловою, а рафт розгойдується на високих гребнях валів.

Вартість: 250 грн. з особи (у вартість входить: прокат рафтів, каска, рятувальних жилетів, весел, присуття інструктора, страхівка). Прокат гідрокостюмів – 50 грн. Минимальна група 4 особи. Максимальна 200 осіб. Туристичний комплекс забезпечує також за додаткову плату трансфер в обидві сторони.

Туристичний комплекс «Буківель» проживаючим пропонує різноманітні екскурсійні програми Гуцульщини, а також чевеликі 3-4 годинні маршрути на «скелі Довбуша», на гору Гаврила», на гору Хом'як та до Женецького водоспаду. Однією з гуцульських атракцій є прогулянка на коні. Віддівні коні на Гуцульщині були важливою твариною у господарстві – їх використовували пастухи для верхової їзди і перевезення вантажів. Відтак виникла нова порода коней, пристосованих до складних переходів у горах, яку інколи називають «гуцулик». Ці коні переважно невисокого зросту, однак дуже витривалі і сильні. Саме на таких конях пропонують екскурсії гірськими і лісовими стежками. Також екскурсії на автомобілях «Степан» та «Довбуш», що є джипами з стилі «Big Foot».

Важливим напрямком вирішення проблеми сезонності в межах території гірськолижного комплексу «Буківель» стало спорудження штучної водойми, що дозволила значно розширити спектр послуг під час літнього відпочинку, та використовувати її змисом.

Озеро Молодості - найбільше штучне озеро в Україні – відкрився в Буківелі влітку 2014 року. Його площа 6,8 га, довжина 700 м, глибина 8 м, береги покриті сосновим лісом. Вода в озері прогривається до 20-22°C, вона кристально чиста - на середніх глибинах можна побачити дно. На березі облаштований пляж довжиною 2 км з презлонгами, матрацами і парасольками, зонами відпочинку і кафе. Також на озері розташований розважально-лікувальний комплекс VODA day & night club. Влітку тут розгортають надувний аквапарк у формі лабіринту, а на фоні посеред озера встановлюється басейн з температурою води 38°C.

На озері представлений практично весь спектр водних розваг: водні лижі, вейкбордінг, каякінг, катамарани, флай серф, SUP Paddling, гідроцикл.

аквабагут, водна трка. Працює дайвінг-школа, є басейн для найменших. Для безпеки відпочиваючих на атракціонах працюють досвідчені інструктори, на пляжі порують рятувальники, зони для купання і розваг розмежовані. У гірськолижний сезон вода озера Молодості використовується для виробництва снігу, яким покривають траси курорту.

В озері можна рибалити на справжню пріську форель, яку вирощує на замовлення на форельному господарстві. Зловлену рибу можна відпустити або приготувати власноруч, орендувавши альтанку з мангалом або замовити в ресторанах.

Проте, на нашу думку, не зважаючи на значну різноманітність видів активного відпочинку та розваг, кількість послуг можна ще розширити. Доцільним вважаємо організацію пішохідних туристичних маршрутів не тільки денних але і 2-3 днівних. З розвитком туризму підвищується попит на насиченість туристичної програми. Часта під час таких програм учасники не проти підвищити свою кваліфікацію в тій чи іншій галузі. Таким чином, можна впроваджувати цілеспрямовані навчальні походи з підготовкою, наприклад, інструкторів-гідів. час організації цих маршрутів можна проводити навчання, підвищувати кваліфікацію. Під такі заходи можна використати пропозиції нами туристичні маршрути прескми хребтами оточуючих територій, серед яких:

1. Пішохідний маршрут «Горганський»: с. Бистриця – г. Довбушанка – г. Синяк – ГК «Буковель». Загальна протяжність - 38,9 км. Найвища точка маршруту - 1755 м. Тривалість: 2 дні

Дозволяє оглянути найцікавіші вершини Горганського масиву (г. Ведмедик, г. Довбушанка, г. Малий Горган, г. Хом'як, г. Синяк), а також опанувати техніку руху по кам'янистому високогір'ю.

2. Пішохідний маршрут «По Чорногорі»: с. Зелене – г. Піп Іван – г. Говерла – г. Петрос - смт. Ясиня. Загальна протяжність - 43 км. Висота виходу - 800 м. Найвища точка маршруту - 2061 м. Тривалість: 3 дні

Маршрут охоплює найвищий гірський масив Українських Карпат – Чорногора. Учасники подорожі мають змогу підкорити 6 найвищих вершин Карпат, які мають висоту понад 2000 метрів з найвищою вершиною України включно

5. Маршрут «По Свидовецьку»: смт. Ясиня – полонина Драгобрат – с. Черна Гора. Протяжність маршруту – 44 км. Тривалість подорожі 3 дні.

Маршрут охоплює туристичний комплекс «Драгобрат» та Свидовецький хребет, дозволяє здійснити сходження на найвищу вершину Свидовецького масиву, г. Близниця (1881 м). Даний маршрут дозволяє ознайомитися з традиціями гостинного життя в Карпатах. Цікавим є те, що існує можливість проходження даного маршруту і на квадроциклах чи джипах.

Впровадження даних туристичних маршрутів дозволить залучити додаткову кількість туристів, буде сприяти збереженню кваліфікованих кадрів гідів-провідників.

3.2. Вдосконалення державного нормативно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності гірськолижних курортів Карпатського регіону

Управління діяльністю туристично-рекреаційних послуг гірськолижних курортів Карпатського регіону, окрім зазначених методів управління, включає і сануючі види управлінської діяльності. Серед них варто виділити ліцензування туристичних послуг та сертифікація послуг проживання та харчування.

В умовах ліцензування туристично-рекреаційної діяльності, державні органи керуються статтею 17 Закону України «Про туризм» де створюються рівнякові умови для всіх суб'єктів локального (туристичного) ринку, де за основу береться захист інтересів споживачів, захист навколишнього середовища та підвищення рівня туристичного обслуговування.

Суб'єкт туристичної діяльності, який одержав право (ліцензію) на надання послуг тур - операторської діяльності, також має право на послуги по оформленню документів для виїзду за кордон, окрім того, туроператор має право на здійснення турагентської діяльності без отримання на це ліцензії.

Для ліцензування застосовуються такі види туристичної діяльності:

- організація іноземного туризму;

організації національного (внутрішнього) туризму;

- організація закордонного туризму;
- екскурсійна діяльність.

Для отримання ліцензії відповідні органи слід подати документи, що підтверджують засади (підстави) для ліцензування. Згідно статті 10 Закону про ліцензування, суб'єкт господарювання, який бажає надавати туристично-рекреаційні послуги звертається в уповноважений орган ліцензування з заявою встановленого зразка про видачу ліцензії.

Законом про ліцензування передбачено, що орган ліцензування повинен прийняти рішення про видачу ліцензії або її відмову протягом десятиденного терміну.

Орган ліцензування оформляє ліцензію на впровадження туристично-рекреаційної діяльності у відповідності до отримання встановлених вимог та норм. Плата за ліцензію повинна бути внесена суб'єктом господарювання після ухвалення рішення про видачу ліцензії.

Водночас не менш дієвим є система управління туристично-рекреаційним потенціалом через систему стандартизації. Основні її управлінські положення спрямовані на:

- захист інтересів споживачів суб'єктів підприємницької діяльності та держави по питанню безпеки туризму, життя та здоров'я громадян, охорони майна та довкілля;
- класифікація туристичних ресурсів країни, забезпечення їх захисту зменшення навантаження на об'єкти культурної спадщини;
- підвищення або відповідність якісним показникам товарів, робіт та послуг;
- забезпечення безпеки об'єктів туристично-рекреаційних послуг від ризиків виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій;
- наявність взаємозамінності та взаємодоповненості товарів, робіт, послуг та їх уніфікацію;
- створення нормативно-правової бази функціонування системи стандартизації послуг;

Основні завдання сертифікації туристично-рекреаційних послуг:

- запобігання злову використанню підливіх ціл, для сї майна та довкілля;
- сприяння свідомого вибору споживача у товарах та послугах;
- дотримання безпечних норм та правил поведінки суб'єктами туристичної діяльності;
- гармонізація стандартів, норм та правил міжнародних стандартів, рекомендацій, що стосується вимог до об'єктів вживування та отримання туристичних послуг співпраці туроператорів, використання обмежених туристичних ресурсів, якість самих туристичних послуг [30].

Кабінетом Міністрів України затверджено перелік туристичних послуг, що піддаються обов'язковій сертифікації відносно безпеки життя та здоров'я людей, захисту майна та довкілля.

Рис. 3.1. Суб'єкти підприємницької діяльності [35].

На сьогодні підприємницька діяльність в Україні регулюється згідно Господарського та Цивільного кодексу України, окремими законами та встановленими нормативними актами.

На туристичному ринку основними суб'єктами, що здійснюють виробництво та реалізацію послуг, окремі підприємці – фізичні особи і підприємства юридичні особи (рис.3.1).

Туристичним підприємством вважається самостійний суб'єкт, який здійснює формування, просування та реалізацію послуг туристам, а також інші

види допоміжної господарської діяльності, які не заборонені законодавством та передбачені його статутом.

Туристичне підприємництво функціонує в межах Закону «Про підприємництво». Спеціальні умови створення підприємств визначені законами про їх певні види. До нормативних документів відносять установчі документи, встановлені законом форми згідно якого підприємство створюється та діє як суб'єкт підприємницької діяльності.

Рис. 3.2. Фактори впливу на вибір організаційно-правової форми діяльності туристичного підприємства [35].

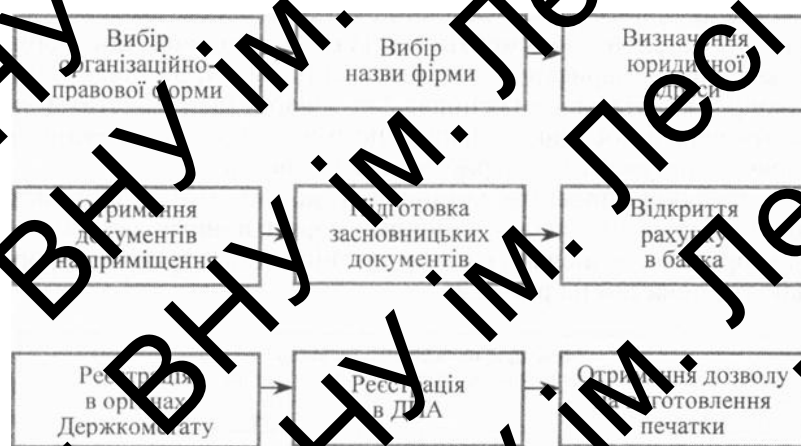

Рис. 3.3. Етапи створення туристичної фірми [35].

Оскільки туристичні фірми є некомерційними організаціями, то вони представлені здебільшого в формі закритих акціонерних товариств.

Важливим елементом у становленні нового підприємства є вибір його організаційно-правової форми. Стапність створення туристичних підприємств зображена наступною послідовністю :

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми регулювання туристично-рекреаційними послугами гірськолижних курортів Карпатського регіону зумовило здійснити наступні висновки:

1. Природні ресурси Карпатського регіону глибоко освоєні, сприяють розвитку гірськолижного туризму як надзвичайно перспективної та економічно цюльної галузі. Одним із найпотужніших гірськолижних курортів усієї Карпатської системи, є «Буковель». Він був сформований в останнє десятиріччя. В розвиток гірськолижного комплексу інвестовано близько 500 мільйонів доларів, що спонукало розвитку туристичної інфраструктури.

2. Виясовано про управління туристично-рекреаційними послугами гірськолижних курортів Карпатського регіону піддається нормально-законодавчому підпорядкуванню, проведенні обов'язкового ліцензування та сертифікації. Запропоновані організаційно-економічні форми діяльності туристичних підприємств. Окремлено послідовність етапів заснування туристичної фірми.

3. Проведено аналіз конкурентоспроможності основних курортів Карпатського регіону, на основі моделі конкурентоспроможності, систему дії факторів конкурентоспроможності, аналізу реакції споживачів на туристичний продукт та еластичність туристичного попиту, дозволив зробити висновок що гірськолижний курорт «Буковель» займає перше місце та є найбільш конкурентоспроможним.

4. До основних конкурентних переваг туристичного комплексу «Буковель», в порівнянні з іншими гірськолижними комплексами України, є місткість та якість начліжної бази що здатна забезпечити різноманітний туристичний попит, добре розвинута інфраструктура комплексу (найбільша кількість в Україні гірськолижних трас, наявність сучасних парковок, розважальних закладів, ресторанів), високий рівень сервісу та широкий асортимент різноманітних супутніх послуг (медичних, банківських, послуг прокату спорядження, лижні школи, тощо). Проте територія має дещо невигідне транспортно-географічне положення, а низький рівень якості транспортної

інфраструктури в Україні з цілому, ускладнюють доїзди до гірськолижного комплексу.

5. Туристичний комплекс «Буковель», як і всі гірськолижні центри України має значні сезонні коливання туристичного попиту, що зумовлені кліматичними умовами території та її можливостями для розвитку зимових видів відпочинку. Завантаженість номерного фонду готелів у окремі періоди теплої пори року складає менше 10%. Зміна в туристичному попиті спричиняє диспропорції у річному розподілі доходів. Вартість номерів готелів у «високому» сезон у 2-3 рази, а під час зимових свят у 6-8 раз перевищує ціну номера у літній сезон. Сезонність негативно позначається і на збереженні кадрового потенціалу на протязі року в межах гірськолижного комплексу.

6. Подолання диспропорції у розвитку туристичного комплексу на протязі можливо завдяки розвитку альтернативних видів туризму та рекреації. На протязі останніх п'яти років були здійснені значні інвестиції у розвиток SPA-туризму в регіоні. На сучасному етапі на території гірськолижного парку діють 7 SPA-салони, з яких спеціалізується на надання оздоровчих, косметичних послуг. Оздоровчий SPA-салон «Буковель» має необхідне технічне забезпечення та спеціалізується на лікувально-оздоровчих послугах. Надання таких послуг не тільки покращує показники динаміки роботи курорту на протязі року, але й впливає на вікову структуру контингенту.

7. Перспективним напрямком подолання диспропорцій між зимовим і літнім сезонами є розвиток видів активного туризму та відпочинку. Уже зараз є розроблена система вело-маршрутів, існує сучасний вело парк, кінний та воєнний туризм. На стадії початкового розвитку перебуває пішохідний туризм. На цей розроблено та запропоновано власні варіанти туристичних маршрутів оточуючими гірськими хребтами Карпат. Їх впровадження допоможе зберегти кадровий потенціал в літню пору, підвищить його професійну підготовку. Сприяє розвитку туризму та подолання диспропорцій і вдалі маркетингові ходи адміністрації комплексу «Буковель» (сезонні акції, клубні картки та система знижок, пропозиції для корпоративних клієнтів), а також проведення фестивалівних заходів («Міс Буковель», змагання рибалок), спортивних змагань тощо.

8. Розвиток та розширення гірськолижного курорту призводить до конфлікту інтересів між розвитком туристичного комплексу та збалансованим розвитком навколишнього середовища. Особливо гостро проявляється проблема в межах стику території гірськолижного комплексу «Буковель» з границями Національного парку «Тригори», Карпатського національного природного парку.

9. Проведення анкетування серед споживачів туристичних послуг, визначення профілю споживачів цих чи інших туристичних послуг, дозволяє краще сформулювати перспективні напрямки розвитку. Основними споживачами туристичних послуг у зимовий сезон виступає, насамперед покоління в діапазоні 25-50 років. Причому, безпосередньо на території гірськолижного курорту проживає населення віком від 35 років, що мають сформований самостійний зарібок та рівень доходів, хоча і що мають дохід вище середнього рівня в Україні. Населення молодшого вікового діапазону проживає як правило на певній відстані від самого комплексу, де нижчий рівень цін на житло, і доїжджає для катання і розваг і денний період. В літню пору при падінні ціни на нічліжну базу, більш строкатий діапазон проживаючих, який орієнтується на той чи інший сегмент туристичних послуг. Наприклад, збільшується частка контингенту старшого віку, які мають намір отримати лікувально-оздоровчу в той же час приїжджає значна кількість населення віку до 30 років для екстремального їзди на велосиподах, особливо під час проведення різноманітних змагань.

Загалом, варто відзначити що на всіх гірськолижних курортах діє система управління туристичним підприємництвом в межах законодавчих, нормативних стандартів, де обов'язковим чинним показником є ліцензування та сертифікація.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар П. А. Напрямки інвестицій в розвиток туристичного центру в Карпатському регіоні. *Наукові праці*. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/bondnar.htm (дата звернення: 30.11.2025).
2. Вальо М. А. Подорожі Українські Карпати. Львів : Каменяр, 2016. 279 с.
3. Гроблик-Маркович Н. М. Збілишення збуду розвитку туризму в регіоні. *Ефективна економіка*. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/groblyk.htm (дата звернення: 30.11.2025).
4. Гук Г. А. Перспективні напрями розвитку туризму в регіоні Українських Карпат. *Галицькі та національні проблеми економіки*. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/guk4.htm (дата звернення: 30.11.2025).
5. Гулик О. І. Проблеми інформаційного забезпечення розвитку туризму в регіоні. *Регіональна економіка*. 2007. № 4. С. 222–229. URL: http://ird.gov.ua/jukr/2007/re200704_222_HulychOI.pdf.
6. Габчак Н. Сучасний стан фестивального туризму Закарпаття. наук. стаття. Ужгород, 2015. 18 с.
7. Завгарська С. В. Проблеми і перспективи розвитку туризму на території українських Карпат. *Туристична бібліотека*. URL: http://tourlib.net/books_tourism/ (дата звернення: 30.11.2025).
8. Зайлик М. Б., Вівчар О. Ефективне використання маркетингових стратегій. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 6(33). С. 166–173.
9. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 300 с. URL: http://tourlib.net/books_ukr/kyfjak.htm.
10. Крикчук А. Гірськокурортний курорт «Мигова». URL: <http://migovocom.ua/> (дата звернення: 30.11.2025).
11. Лазаренко Е. О. По вулканічних Карпатах : путівник. Ужгород : Карпати, 1978. 96 с.

12. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). Київ : Альтерпрес, 2010. 336 с.

13. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2009. 230 с.

14. Мальська М. П. Західна Україна на ринку туристичних послуг. *Вісник Львівського університету*. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/malsk.htm (дата звернення: 30.11.2025).

15. Мальська М. П., Худо В. Б., Цибух В. І. Основи туризму : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 495 с.

16. Музур Д. Ф. Соціально-економічний розвиток рекреаційної галузі (на прикладі Карпатського регіону). Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 96 с.

17. Музиченко-Козловська В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території : монографія. Львів : Новий Світ-2000, 2012. 176 с.

18. Міронов Ю. Б. Використання маркетингу в сфері туризму. *Методи і приклади*. 2014. № 1. С. 57–60. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/mironov7.htm.

19. Мигове (курорт). *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Мигове_\(курорт\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Мигове_(курорт)) (дата звернення: 30.11.2025).

20. Наумченко Г. П., Попович С. І. Тури. *Державне агентство розвитку туризму України*. URL: <http://www.tourism.gov.ua> (дата звернення: 30.11.2025).

21. Описи пішохідних маршрутів по Карпатах. *ТК «Глобус»*. URL: <https://www.tkg.org.ua/node/2583> (дата звернення: 30.11.2025).

22. Офіційний сайт ТК «Буковель». URL: <https://bukovel.com/ua/summer/> (дата звернення: 30.11.2025).

23. Офіційний сайт ТК «Буковель» оздоровлення і SPA. URL: <https://bukovel.com/ua/health/> (дата звернення: 30.11.2025).

24. Пашчук І. Куриловичний бізнес і інформаційні технології. *Інноваційні процеси та їх вплив на ефективність* : зб. виступів V наук.-практ. конф. (Ч. 1). Київ : Укоопосвіта, 2008. С. 110–117.

25. Пандилік І. М. Особливості використання інформаційних систем в туристичній галузі України. URL: http://tourlib.net/stat_ukr/pandiljak.htm.

26. Правила проведення туристичних походів. *Федерація спортивного туризму України*. URL: <http://www.fstu.org.ua/> (дата звернення 30.11.2025).

27. Пішохідний туризм в Карпатах. *Регіональний туристично-інформаційний центр*. URL: <http://ttic.if.ua/> (дата звернення 30.11.2025).

28. Рутинський М. Й. Курортна справа : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 495 с.

29. Савицька О. П., Савицька Н. В. Маркетингова політика туристичних підприємств : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2013. 250 с.

30. Стецюк О. О. Просторова структура і динаміка туристичних поїздок в Карпатському суспільно-географічному районі. *Історія української географії*. 2012. Вип. 26. С. 106–112.

31. Українсько-польський туристичний портал «Пішохідний туризм». URL: <http://www.tourism-carpathian.com.ua/> (дата звернення 30.11.2025).

32. Хілецький Ю. П. Транспортна мережа і проблеми її оптимізації в Українських Карпатах. *Екологія: проблеми ландшафтно-адаптивного господарства* : праці Міжнар. наук.-практ. конф. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. С. 124–127.

33. Хілецький Ю. П. Туристичні ресурси Українських Карпат. Івано-Франківськ : Плак, 2007. 176 с.

34. Шахрабок-Онофрей С. І. Проблема і перспективи розвитку туризму в Карпатському регіоні. *Наукові праці НБУВ*. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення 30.11.2025).

35. Пулентейло І. Г. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с
URL: http://tourlib.net/books_ukr/pulentejlo.htm.

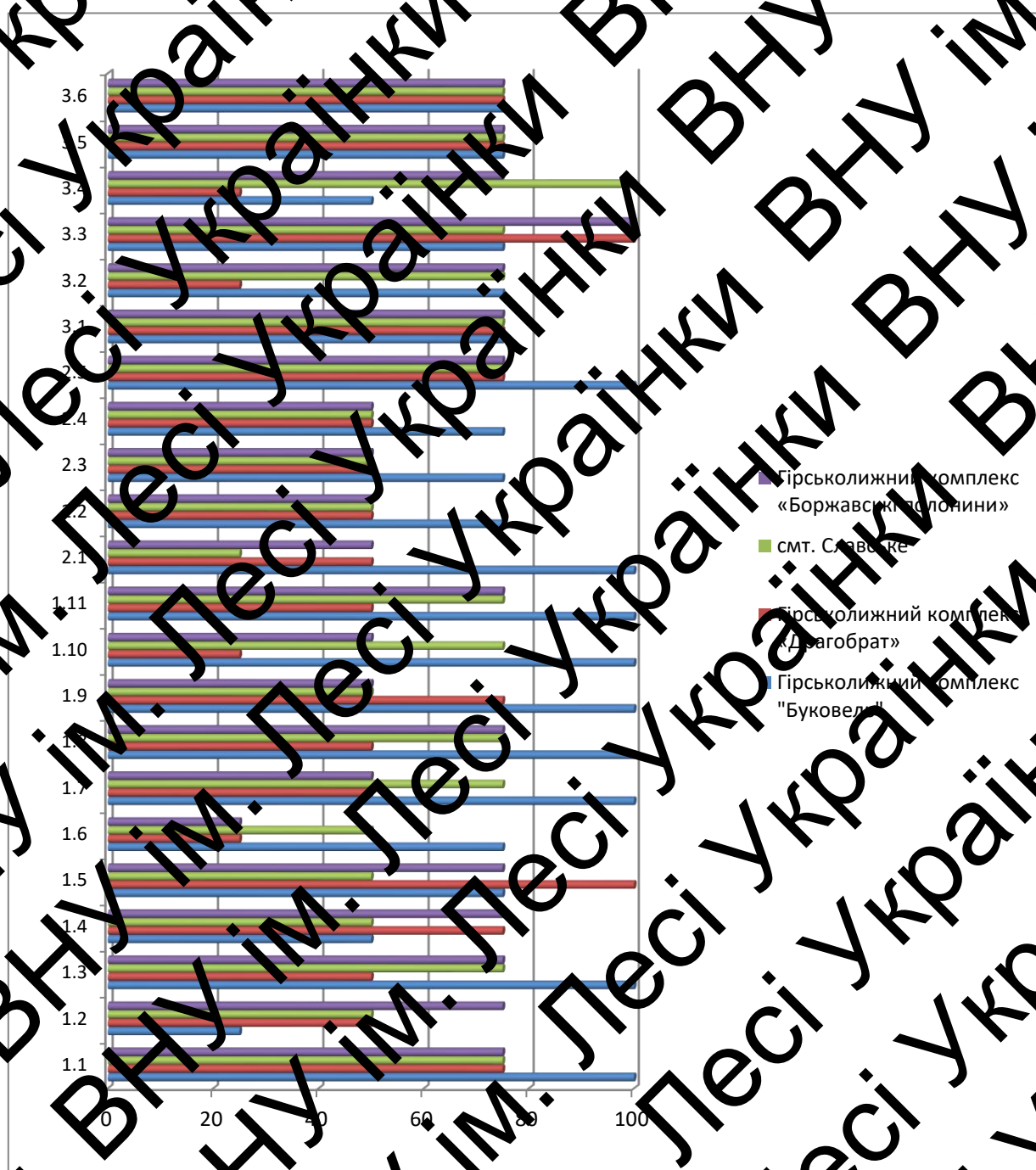
ДОДАТКИ

Основні види послуг	«Буковель»	«Shelter»	«Премієнція»	«Тавель»	«Ipics»	«RadissonBlu»
робота підтримки	—	—	—	—	—	—
оплата карткою	—	—	—	—	—	—
готівковий та безготівковий спосіб оплати	—	—	—	—	—	—
організація екскурсій	—	—	—	—	—	—
організація активної відпочинку	—	—	—	—	—	—
прокатний пункт гірськолижних обладнання	—	—	—	—	—	—
дитяча площа	—	—	—	—	—	—
хімічиста	—	—	—	—	—	—
фітнес-центр	—	—	—	—	—	—
SPA-центр	—	—	—	—	—	—
тенісний корт	—	—	—	—	—	—
паркінг	—	—	—	—	—	—
ресторан, кафе	—	—	—	—	—	—
бар	—	—	—	—	—	—
басейн	—	—	—	—	—	—
сауна	—	—	—	—	—	—
баня	—	—	—	—	—	—
бесідка	—	—	—	—	—	—
саун-жаз	—	—	—	—	—	—
Wi-Fi	—	—	—	—	—	—
магазин	—	—	—	—	—	—
мангал	—	—	—	—	—	—
караоке	—	—	—	—	—	—
бильярд	—	—	—	—	—	—
сміттєвий контейнер	—	—	—	—	—	—
Загальна місткість номерів (до 10)	150	120	100	40	16	40

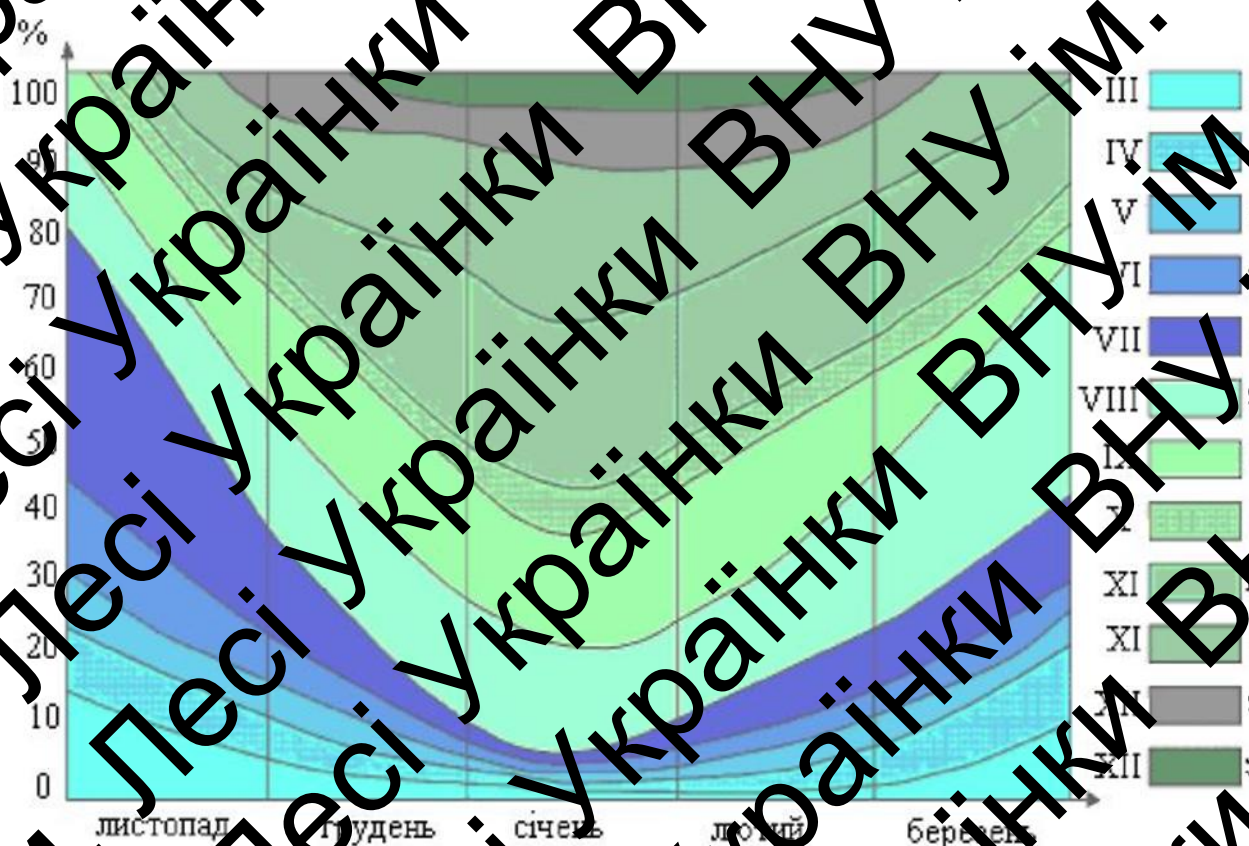
Готельні комплекси гірськолижного комплексу «Буковель»

Споживчі фактори	Економічні фактори конкурентоспроможності	Фактор впливу розвитку регіону
12. Наявність спеціалізованої бази для закладів харчування для туристів різної категорії. 13. Ціни на туристично-рекреаційні послуги. 14. Протяжність та якість лижних трас, кількість підйомників. 15. Наявність неексплуатованих трас для екстремального спуску та фри-райду. 16. Якість стілець для сніжного догріву. 17. Ймовірність штучного створення снігового покриву. 18. Існування школи інструкторів для навчання їзди на лижах та сноубордах. 19. Існування прокатного бюро лижного спорядження. 20. Проведення видовищних заходів. 21. Інфраструктура розгалуження території (парковки, розважальні заклади, банківська та страхово-медичне обслуговування). 22. Податкові туристичні послуги.	7. Інформованість в соц. мережах про турпродукт регіону. 8. Підготовка висококваліфікованих кадрів для сфери лижного туризму, закладів готельного обслуговування, спідсервісів, тощо. 9. Якість спеціалізованої інфраструктури гірськолижного туризму. 10. Якість нічліжної бази. 11. Об'єм нічліжної бази до існуючого попиту. 12. Ціновa політика на туристично-рекреаційні послуги в порівнянні до ціни на інші курорти.	7. Стан соціально-економічного розвитку регіону. 8. Наявність культурно-історичних об'єктів регіону. 9. Ландшафтні особливості. 10. Близькість розташування до транспортних магістралей. 11. Екологічна ситуація. 12. Криміногенна ситуація.

Фактори впливу на конкурентоспроможність найбільших гірськолижних комплексів Карпатського регіону

Модель конкурентоспроможності найбільших гірськолижних комплексів
Українських Карпат

Графік структури клімату в погодах (холодна пора року) для гірськолижного комплексу «Буковелі»

Кліматичні характеристики	Місяці											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Температури нижчі 0°C												
Сніговий покрив												
Комфортність умов для зимових видів рекреації												

Періоди та інтенсивність дії кліматичних показників

Комфортність природних умов

Період найбільш активної дії явища

Субкомфортний період

Період явища з менш активною дією

Комфортний період

Перехідний період з нестабільними метеоумовами

Оціночна таблиця визначення комфортності погоди в гірськолижному курорті «Буковелі» для проведення зимових видів рекреації

Динаміка вартості проживання в залежності від сезону та святкових днів

Тип номера	Низький сезон		Сезон відпусток	Пік сезону		Літній сезон	
	Нд.-Пт.	Пт.-Сб.		Нд.-Чт.	Пт.-Сб.	Нд.-Чт.	Пт.-Сб.
	Нд.	Пт.		Нд.	Пт.	Нд.	Пт.
Економ	498	588	1590	1170	1330	851	986
Двухлістний поступок (Dbl) +	522	734	3240	3390	2790	953	1125
Люкс Superior	1090	1286	4570	3500	3900	1454	1716
Шале***	2124	2506	11100	3400	6350	535	5351

* (за даними booking.com.ua)

Вартість проживання в номерах різної категорії готелю «Буковель» в залежності від сезону та святкових і вихідних днів

	Середнє значення	Стандартне відхилення
Середній вік респондентів	32,8	
Оцінка характеристик та елементів курорту:		
1) природа;	4,4	0,08
2) можливість подорожей по околицях місцевості;	3,7	1,50
3) водний басейн поблизу;	3,7	1,01
4) можливість для занять спортом;	1,9	1,41
5) комфортне проживання;	3,8	1,07
6) послуги оздоровлення;	3,7	1,00
7) спеціальні пропозиції курорту;	2,1	1,02
8) розважальна інфраструктура курорту;	3,6	1,00
9) культурні події на курорті;	3,2	1,20
10) відпочинок у типовій традиційній оселі, що відповідає місцевому національному колориту.	3,0	1,28

Статистика змінних для аналізу груп споживачів курорту «Буковель» у міжсезоння

Додаток 3

Подорожі – 52 % (можуть цікавитися або не цікавитися комфортом)		Комфорт – 28% (об'єктів зацікавлені у подорожах)		Вода - 20% (як з інтересом, так і без інтересу до подорожей і комфорту)	
38 %	14%	Досить однорідна група. Переважно старші люди або середнього віку неповнолітніми дітьми, які потребують розпорядку послуг та комфорту.		12%	8%
Найбільш та найоднорідніша група, люди, зацікавлені у подорожах та комфорті. Переважно старші сімейний відпочинок.		Люди, що не мають потреби у комфорті. Молоді неолужені		Не зацікавлені або мало зацікавлені у подорожах. Більшість – молоді чоловіки або середнього віку. Для них є важливою також розважальна інфраструктура курортів.	
				Зацікавлені як у наявності водного простору, так і у подорожах.	

Кластери і підкластери (групи і підгрупи) споживачів

«Сезони»	«Сазис»
- комплекс бань (російська, фінська, римська, хамам, сінна); - індивідуальна (від 10 до 30 осіб з 21.00 до 22.00); - загальна; - джакузі під відкритим небом (до 6-ти осіб); - масажні технології; - більше 20 видів масажу; - антицелюлітні і омолоджуючі програми; - пілінги та обгоргання; - грізєлікування; - солярій; - манікюр, педикюр; - перукарські послуги.	- турецька лазня (хамам); - турецька і американська тра-програми; - фінська сауна; - джакузі для двох; - арома; з цінкою; фіто, соляова; - масажні технології; - більше 20 видів масажу; - мінеральне оздоровлення; - програми для вагітних; - лікувальні програми; - антицелюлітні і омолоджуючі програми; - пілінги та обгоргання; - грізєлікування; - косметологія; - депіляція воском; - солярій; - манікюр педикюр; - перукарські послуги.
«Ipic»	«Чани»
- класична лазня - Римська лазня - масажі - догляд за тілом (очищення, ексfolіація) - SPA-програми	Велика чашня змність у формі котла. Невеликий чан вміщує до 5 чоловік і має обсяг близько 1800 літрів. Великий чан, який вміщує до 8 осіб, має обсяг 2300 літрів кришталево чистої води з буковельським джерелом.
«VODA CLUB»	«Банька на дровах»
- всесезонний теплий басейн - джакузі - фінська сауна - середземноморська сауна - басейн з відкритими тренуваннями з провідними тренерами країни - дитяча кімната - масажі - обгоргання - пілінг - ресторан традиційної італійської кухні	- ароматерапія - прогрів ніг за допомогою банних віників - ванночка для ніг з морською сіллю - контрастні процедури - фітокомната - гаряче мильно-березове умивання - медово-соляний скраб з лимоном - процедура для зміцнення волосся

*<https://bukove.com/ru/health/>

Послуги SPA – салонів

Суб'єкти підприємницької діяльності

Фактори впливу на вибір організаційно-правової форми діяльності туристичного підприємства

Етапи створення туристичної фірми